

De Lichtbrenger

voor zoekers naar waarheid

Lucifer®

*Actuele onderwerpen gezien in het licht van de Oude Wijsheid of Theo-sofia:
de gemeenschappelijke bron van alle grote wereldreligies, filosofieën en wetenschappen*

**Actuele problemen
in democratieën**

**Hoe kunnen we
H.P.B.'s boodschap
levend houden?**

**Gandhi over
Theosofie en
maatschappelijke
hervorming**

**Helpen of
zelfontwikkeling?**

**International
Theosophy
Conference 2016**

**Vruchten van
het ITC**

Licht op ...

De teerling is geworpen 102

Welke ontwikkelingen zien we nu plaatsvinden in de landen die zich democratisch noemen? En wat is *waar* leiderschap?

Herman C. Vermeulen

Hoe kunnen we H.P.B.'s boodschap levend houden voor toekomstige generaties? 105

Wat denken we ons te kunnen herinneren van H.P.B.'s boodschap, wanneer we ons voorstellen dat we over tweeduizend jaar zouden reïncarneren? Hierover gaat de lezing die Joop Smits op de International Theosophy Conference 2015 gaf.

Joop Smits

Gandhi over Theosofie, moderne beschaving en maatschappelijke hervorming 113

Wie Universele Broederschap in praktijk tracht te brengen, zal ontdekken dat Gandhi's ideeën daarover de moeite van een studie meer dan waard zijn. James Tepfer gaf hierover een heldere uiteenzetting op de International Theosophical Conference 2016 in Santa Barbara.

James Tepfer

Helpen of zelfontwikkeling? 122

Moet je jezelf eerst spiritueel ontwikkelen, voordat je anderen kunt helpen?

Barend Voorham

ITC 2016.

International Theosophy Conference 2016 127

Verdere stappen naar een kern van broederschap in de Theosofische Beweging.

Bianca Peeters

Vruchten van het ITC Internationale Theosofische School in Brazilië 129

Omdat Theosofen van verschillende organisaties en uit verschillende landen elkaar leren kennen, ontstaan er onderlinge contacten en directe uitwisselingen van ideeën.

Redactie

Uw vragen **131**

- » Opmenging van Leiders, en de Esoterische School

Boekbesprekingen **132**

- » Herdruk *The Esoteric Tradition*
- » Herdruk *Plato en zijn betekenis voor onze tijd*
- » Nieuwe publicatie *Onze huidige economische orde voorbij*

Activiteiten Agenda **135**

- » Lezingen in januari en februari 2017

Licht op ...

De teerling is geworpen

‘De teerling is geworpen’ Deze uitdrukking wordt gebruikt om aan te geven dat we voor voldongen feiten staan. Het kwaad is reeds geschied, er is niets meer aan te doen. Met deze uitdrukking bedoelen we in deze ‘Licht op’ dat er wereldwijd zeer veel negatieve uitspraken zijn gedaan. Er is openlijk verkondigd dat eigen voordeel een goede zaak is om na te streven; en of dit ten koste van anderen gaat, maakt niet uit.

De Amerikaanse verkiezingen zijn hiervan het ultieme voorbeeld. Er werd zelfs de schijn van algemeen belang niet meer opgehouden. Er was integendeel sprake van discriminatie tussen vrouwen en mannen, tussen blank en gekleurd, tussen arm en rijk, en tussen werkende en werkloze mensen. Ook is het kiesrecht maar aan een beperkte groep voorbehouden, als gevolg van alle regels die aan registratie worden gesteld. Volgens Noam Chomsky is Amerika een *plutocratie*, een regering van rijken, vermomd als een democratie. Helaas is Amerika niet het enige land dat deze vermomming aanneemt.

De oorzaken van de verdeeldheid

Doordat in de democratische stelsels van deze wereld eigenbelang wordt aangemoedigd, is er een grote spanning ontstaan tussen allerlei groepen in de bevolking. Dat deze spanningen er zijn, zien we wereldwijd op heel veel plaatsen te voorschijn komen. Dat dit niet zonder gevolgen blijft, is geen verrassing. Velen beseffen dat deze situatie niet zo kan blijven: er moet iets aan gedaan worden. Maar dat kan op wezenlijk verschillende manieren.

Gebruikmaken van de spanning en frictie ten eigen voordeel is dan een heel slechte zaak. Als je de spanningen en het gegroeide wantrouwen openlijk uitbuit, zal dat de spanning alleen doen oplopen tot gevaarlijke hoogte.

Vele ‘populisten’ doen dat. Het woord ‘populisme’ komt van het Latijnse *populus*, dat ‘volk’ betekent. Populisten doen sterke uitspraken, het liefst van schokkende kwaliteit, waarmee je grote groepen uit de bevolking achter je probeert te krijgen. Populisme speelt in op de onderlinge verdeeldheid, en zal die verdeeldheid verder aanwakkeren vergroten. Om grote groepen achter zich te krijgen gebruiken ze allerlei kretten, en doen beloftes die niet zijn na te komen. Ze beloven dingen die de betreffende groepen aanspreken, ook al zet je delen van de samenleving tegen elkaar op. Alleen jouw partij of groep heeft er voordeel bij. Je stelt je dus heel duidelijk afgescheiden op.⁽¹⁾

Het feit dat wij mensen denken, dat wij gedachten uitzenden, geeft al een invloed en verantwoordelijkheid. Het uitspreken ervan nog meer: de gedachte kan dan worden gedeeld met nog veel meer voor- of tegenstanders. Vergelijkt u het met de uitbraak van een virusepidemie.

De bezorgdheid van Plato

Plato is weinig positief over democratie. Hij zegt in *De Politeia (De Staat)* bij monde van Socrates dat de mensheid te verschillend is in zijn denken en zijn motieven, om via een democratische samenleving tot harmonie te komen. Waarom? Als we democratie definiëren als een systeem waarin iedereen gelijke

rechten en plichten heeft, dan zou iedereen niet alleen mee moeten werken, maar ook mee moeten denken welk beleid er gevoerd moet worden. Iedere burger moet dus kennis hebben van alle zaken die er in die samenleving spelen. Dat laat zien dat dit een heel zware, in feite onmogelijke opgave is. Kan iedereen over het geheel meebeslissen? Dat is onmogelijk omdat niet iedereen de kennis en ook de wijsheid heeft om een goed besluit of een goede keuze te maken. Volgens Plato leven er namelijk drie typen mensen in de staat: de doener, de begeerte-denker en de wijze. Je kunt niet verwachten dat daar een eenduidige visie uit voortkomt.

De hiërarchie van staatsvormen

Plato maakt een onderscheid tussen vijf staatsvormen en rangschikt ze in volgorde van degeneratie. De aristocratie is in zijn opvatting de ideale staat; in de vier andere staatsvormen nemen de gebreken steeds meer toe. De timocratie van de militairen en de oligarchie van de rijken kunnen nog op begrip rekenen. Status en geld kunnen best een zeker genot opleveren, als men nog steeds de leiding volgt van het verstand, en niet blindelings naar bevrediging streeft. Democratie en tirannie daarentegen worden in *De Politeia* niet toegelaten.

De vijf staatsvormen zijn:

- Een *aristocratie* wordt bestuurd door de ‘besten’ (áristos = de meest excellente). Dat zijn degenen die in filosofisch en militair opzicht de beste prestaties geleverd hebben.
- Een *timocratie* wordt bestuurd door militairen, vergelijkbaar met het toenmalige Spartaanse systeem. In deze staatsvorm gaan de filosofische kwaliteiten wel verloren en nemen de onderlinge twisten toe.
- Een *oligarchie* is de regering van ‘de weinigen’, van leden van de bevoorrechte klasse. Plato wil echter niet dat rijkdom de maatschappelijke positie bepaalt.
- Van een *democratie* zegt hij: deze wordt meestal bestuurd door ‘darren’. Zoals darren een pest zijn voor de bijenkolonie, zijn deze mensen een pest voor de samenleving. Er zijn darren met angel (criminelen) en darren zonder angel (bedelaars).⁽²⁾ In een democratie is er te veel vrijheid, waardoor zij zal leiden tot tirannie.
- Een *tirannie* wordt bestuurd door een tiran. Het volk geeft zijn macht over aan één persoon en moet zich dan aan hem onderwerpen. Dit resulteert onvermijdelijk in uitbuiting en slavernij. Tirannie is volgens *De Politeia* de hoogste vorm van immoraliteit.

Ook in ons huidige stelsel kan wijs worden gehandeld

Als we nu in een democratisch stelsel leven, en we beseffen dat we het totaalbeeld missen om alle lopende zaken en problemen goed op te lossen, dan is het beste wat we kunnen doen ons laten vertegenwoordigen, door iemand die wel over voldoende kennis en inzicht beschikt. Maar dan is er geen plaats voor partijdiscipline of coalitievorming, waardoor maar een deel van de samenleving in de besluitvorming wordt meegenomen en mensen hun vertegenwoordiger niet meer herkennen. Als niet de gehele staat met al zijn problemen, dat wil zeggen het algemeen belang, in ogenschouw wordt genomen, ontstaat er een grote onevenwichtigheid. Dit zal tot allerlei spanningen en protesten leiden, en het terechte gevoel dat men niet gehoord wordt en men er niet meer toe doet.

Gottfried de Purucker schrijft in zijn *Messages to Conventions* dat de ware leider in een democratie zeker oor heeft voor wat er in de staat op elk niveau plaatsvindt. Hij zal deze kennis altijd meenemen in zijn besluiten, bij het leidinggeven aan die democratische samenleving. U hoeft maar te kijken naar wat er nu in de democratische landen gebeurt, om te beseffen dat die zuivere democratie waar De Purucker over spreekt, momenteel niet te vinden is. Het beste zijn op dit moment nog de indirecte vormen van democratie; maar die hebben nu helaas een sterke neiging tot een plutocratie.

Wie zijn de geschiktste leiders?

Wereldwijd zien we dat er naast het evenredige democratische systeem vele andere vormen zijn, waar we niet eens kunnen spreken over gelijkheid van stemmen. Denkt u maar aan het kiesmannensysteem ('the winner gets all') en het systeem dat kiezers zich moeten registreren. Het evenredige kiessysteem, waar alle stemmen even zwaar gewogen worden, is dus niet zo populair.

Plato ziet als hoogste staatsvorm een staat die door de wijste van die staat geregeerd wordt. Hij geeft ook de procedure aan hoe deze gevonden kan worden. Een van de belangrijkste kenmerken van een wijze is dat deze gedwongen moet worden om de staat te leiden. Hij zal altijd zeggen dat hij niet de wijste is en dat er wijzere mensen zijn.

De belangrijkste voorwaarde voor een aristocratie – een eis waar onze huidige samenleving totaal nog niet aan voldoet – is dat de mensen vertrouwen in een eenheid, in een samenleving die als één geheel werkt en leeft. Om die reden houdt volgens Plato de ideale regering toezicht op onderwijs en culturele aangelegenheden, want de geest van de burgers moet op een juiste manier gevormd worden. Enkel aantoonbaar juiste ideeën worden toegelaten; verkeerde ideeën zijn verboden. Kunstenaars en ambachtslieden zijn volgens Plato verplicht de juiste strekking te volgen. Als iemand in gebreke blijft, wordt hij uit de maatschappij gestoten en naar een ander land gestuurd.

Het vertrouwen in de samenleving als eenheid heeft een groot deel van de mensen verloren. Wat is de oorzaak? Zou dit zijn gekomen door het begeerte-denken waar Plato over spreekt? Door het begeerte-denken zien we momenteel samenlevingen ontstaan met de kenmerken van een plutocratie: die variant op de oligarchie waarbij de macht ligt bij de rijken. In een plutocratie kost het miljoenen om als kandidaat een verkiezingscampagne te voeren. Daardoor komen goede (wijze) kandidaten niet aan bod. De rijkste mensen of organisaties hebben dan de meeste invloed. De plutocratie maakt zich duidelijk kenbaar door het feit dat het inkomen en bezit van de volksvertegenwoordigers ver boven het gemiddelde van de bevolking liggen. De vraag is: met welk belang zitten de plutocraten dan in de Kamers, de Senaten, de Huizen van afgevaardigden?

De volgende stap

Vanuit de Universele broederschapsgedachte, de eenheid en de noodzakelijke wederzijdse dienstbaarheid aan elkaar, is het duidelijk dat we nog enkele grote stappen te maken hebben. De eerste stap is een denkstap: een visie opbouwen op basis van deze principes. Een visie die we onder andere kunnen toepassen op de economie. Leest u daarom het artikel van Rob Goor over 'Theosofische perspectieven op een duurzame economie', in het vorige nummer van *Lucifer*, en de nieuwe publicatie van Ben Landsbergen *Onze huidige economische orde voorbij*, die de economische principes in een theosofisch licht behandelt. Deze nieuwe publicatie vindt u op onze website www.stichtingisis.org/boeken, en is ook gedrukt leverbaar.⁽³⁾

Herman C. Vermeulen

Referenties

1. Herman C. Vermeulen. 'Licht op ... Populisme en principes'. Artikel in *Lucifer*, jaargang 34, nummer 2, april 2012, blz. 38-39.
2. Plato. *Politeia (De Staat)*. Diverse vertalingen, 559-561, 564; over de darren met en zonder angel: 552, 554-5 (universele Plato-paginerings).
3. Rob Goor, 'Theosofische perspectieven op een duurzame economie.' Artikel in *Lucifer*, jaargang 38, nummer 5, oktober 2016, blz. 88-92; en Ben Landsbergen, *Onze huidige economische orde voorbij*. Dit boek verschijnt binnenkort bij Stichting I.S.I.S.

Hoe kunnen we H.P.B.'s boodschap levend houden voor toekomstige generaties?

Wat denken we ons te kunnen herinneren van H.P.B.'s boodschap, wanneer we ons voorstellen dat we over tweeduizend jaar zouden reïncarneren? Hierover gaat de lezing die Joop Smits op de International Theosophy Conference 2015 gaf.

Wat zal de situatie zijn in onze volgende incarnatie, bijvoorbeeld tweeduizend jaar na nu? Zal het mogelijk zijn om ons H.P.B.'s boodschap te herinneren? En als dat zo is, aan welke voorwaarden moet dan voldaan zijn?

cultus bestond uit een esoterische of geheime lering en een exoterische (uiterlijke openbare) eredienst. Verder is het een bekend feit, dat de mysteriën van de ouden bij elk volk de 'grote' (geheime) en de 'Kleinere' (openbare) mysteriën omvatten (...).⁽¹⁾

Kerngedachten:

- » Wat we ons kunnen herinneren van H.P.B.'s boodschap in onze volgende incarnatie hangt af van:
  - Wat is onze spirituele ontwikkeling aan het eind van ons huidige leven?
  - Is de kern van H.P.B.'s boodschap – de leringen – in de tussenliggende tijd zuiver doorgegeven?
  - Zijn er op dat moment Leraren die deel zijn van een kern van Universele Broederschap?
- » Voor al deze voorwaarden leggen we **nu** de basis.

Esoterisch karakter van H.P.B.'s boodschap

Voordat ik dit verder uitwerk, zou ik willen citeren wat mevrouw Blavatsky in *De Sleutel tot de Theosofie* zei over het *esoterisch* karakter van de Theosofie, de Wijsheid-Religie:

De Wijsheid-Religie was altijd esoterisch, en werd, omdat het het laatste woord was van alle mogelijke menselijke kennis, zorgvuldig bewaard. Ze ging vele eeuwen vooraf aan de Alexandrijnse Theosofen, bereikte de huidige Theosofen, en zal elke andere religie en filosofie overleven (...).

Het beste bewijs van het feit is dat elke oude religieuze, of beter filosofische

Mevrouw Blavatsky laat er geen twijfel over bestaan dat de esoterische leringen *zullen overleven* tot onze volgende incarnatie — en daarna. De kernvraag is echter of deze esoterische leringen in de tussentijd *zuiver en beschikbaar in de wereld* zijn gebleven. En dit kan alleen maar slagen als wij, haar opvolgers, de juiste inspanningen leveren om zeker te stellen dat dit ook zo zal zijn.

Esoterische leringen en de ontwikkeling van ons bewustzijn

Wat is de *functie* van esoterische leringen voor de ontwikkeling van ons bewustzijn? Esoterische leringen zijn slechts een impuls van buitenaf.

Wat iemand van buitenaf via overdracht van denkbeelden, van gedachten, ontvangt, is slechts de uiterlijke prikkel, of prikkels, die de innerlijke vibratie teweegbrengt die de weg voorbereidt voor het ontvangen van het innerlijk licht.⁽²⁾

Mevrouw Blavatsky legt uit dat het ontwikkelingsstadium van onze innerlijke natuur bepaalt wat we oppakken van de ideeën die anderen ons voorleggen. Ze geeft ons als analogie het voorbeeld van een telegram dat correct verzonden werd maar door een telegrafist op een tussengelegen station wordt verhaspeld en verkeerd geïnterpreteerd.

In de normale of natuurlijke toestand, worden de gewaarwordingen overgebracht van het laagste fysieke naar het hoogste spirituele lichaam, oftewel, van het eerste naar het zesde beginsel (het zevende is geen georganiseerd of voorwaardelijk lichaam, maar een oneindig en daarom onvoorwaardelijk beginsel of toestand). De vermogens van elk lichaam dienen de vermogens wakker te maken van het daaropvolgende hogere lichaam, om de boodschap stapsgewijs over te dragen, totdat ze het laatste bereiken. Na de indruk te hebben ontvangen, stuurt het laatste (de spirituele ziel) het in omgekeerde volgorde terug naar het lichaam. Omdat de vermogens van sommige van de 'lichamen' (we gebruiken dit woord bij gebrek aan een betere term) minder ontwikkeld zijn, slagen ze er niet in om de boodschap correct door te geven aan het hoogste beginsel en slagen er dus ook niet in om de juiste indruk op te wekken bij de fysieke zintuigen, net als een telegram dat foutloos is gestart op weg naar zijn bestemming, door de telegrafist op een tussengelegen station wordt verhaspeld en verkeerd geïnterpreteerd.⁽³⁾

Voorwaarden die het herinneren van H.P.B.'s boodschap bepalen

Terug naar de vraag: *wat denken we ons te kunnen herinneren van H.P.B.'s boodschap in onze volgende incarnatie?* In onze visie hangen onze mogelijkheden af van de volgende twee voorwaarden:

1. De toestand van de reïncarnerende bestudeerder van de Theosofie (in dit artikel kortweg 'student' genoemd): wat is ons niveau van spirituele ontwikkeling aan het eind van ons huidige leven? En daaruit voortvloeiend: hoeveel innerlijke wijsheid kunnen we in onze volgende incarnatie activeren?
2. De omgeving van de reïncarnerende student:
  - is de kern van H.P.B.'s boodschap – de leringen – zuiver bewaard gebleven en is deze voorhanden?

- en zijn er leraren die integrale onderdelen zijn van een kern van Universele Broederschap?

De combinatie van deze twee voorwaarden bepaalt de mogelijkheden of onmogelijkheden om zich H.P.B.'s boodschap te herinneren. En natuurlijk zijn deze twee voorwaarden niet onafhankelijk van elkaar maar hangen ze samen, aangezien ze bepaald worden door karmische oorzaken en gevolgen.

Hoe kunnen we een positieve invloed uitoefenen op deze twee voorwaarden in de toekomst — in het hier en *nu*? We moeten onszelf *nu, in het heden* trainen om de sleutels tot de esoterische leringen te begrijpen, met als belangrijkste doel om een leraar te worden die *nu* kan inspireren en samenwerken met anderen. *Dan* kunnen we verwachten dat we in omstandigheden incarneren waarin we door kunnen gaan als leraar, en de samenwerking met anderen, die we in deze incarnatie zijn gestart, versterken.

Over de reïncarnerende student: zijn herinnering aan vorige levens en verdere ontwikkeling van overtuigingen

Als de reïncarnerende student in zijn nieuwe incarnatie in omstandigheden komt waarin esoterische leringen en leraren beschikbaar zijn, hoe zal dan het proces starten van het weer opbouwen en verder ontwikkelen van zijn overtuiging en levensfilosofie? Zoals ik zojuist zei, werd de innerlijke toestand van de student door hemzelf bepaald in vorige levens. Wat kan hij zich herinneren van zijn innerlijke wijsheid en kennis? Plato stelt dat kennen of kennis in feite niets anders is dan *herinnering*.⁽⁴⁾ Het proces van *herinnering* is echter niet beperkt tot het reïncarnatieproces. Het vindt elke dag continu plaats. Denk bijvoorbeeld aan een bepaald probleem dat je aan het bestuderen bent in je werk of in de Theosofie. Je hebt een tijdje over het vraagstuk nagedacht en dan laat je het rusten. Na enige tijd pak je het vraagstuk weer op, maar in de tussentijd zijn je inzichten en ervaringen gegroeid. Je kan dus hetzelfde vraagstuk weer oppakken, maar deze keer ben je een beetje 'rijper'; misschien zijn je inzichten breder en dieper.

In ons geheugen kunnen we *drie niveaus of gebieden* onderscheiden: spiritueel, mentaal en fysiek/astreaal.

Op het *spirituele gebied* kunnen we onze *intuïtie* onderscheiden. Onze intuïtie is het vermogen tot direct besef van waarheid. We kunnen het innerlijk weten van de kern van ons wezen noemen. Mevrouw Blavatsky legt uit dat herinneringen die ons *te binnen schieten* (remembrance) of die we *actief in onszelf oproepen* (recollection)

Herinnering van voorgaande levens en verdere ontwikkeling van overtuigingen		
Gebied/sfeer	Herinnering van voorgaande levens	Ontwikkeling van overtuigingen
Spiritueel	Intuïtie (reminiscenties)	Intuïtie; directe ervaring van de waarheid en ophalen van herinneringen: innerlijk weten (<i>hart</i>)
Mentaal	Geweten	Vertrouwen; onafhankelijk, innerlijk oordeel (<i>denkvermogen</i>)
Fysiek/astraal	Instinct	Geloof; afhankelijk zijn van de autoriteit van anderen (<i>gevoelens</i>)

De drie niveaus van herinnering in de mens.

geheel beperkt zijn tot het fysieke brein. Maar *reminiscentie* (reminiscence) houdt verband met ons spirituele deel: onze *intuïtie*. Het is een intuïtief besef dat losstaat van ons fysieke brein, omdat het erbuiten plaatsvindt. *Reminiscentie* omvat het zoeken naar de herinnering van ons spirituele deel dat mevrouw Blavatsky *het geheugen van de ziel* noemt.⁽⁵⁾ In zijn nieuwe incarnatie dient de student met name de verdere ontwikkeling en versterking van zijn *intuïtie* na te streven.

Op het *mentale gebied* kunnen we ons *geweten* onderscheiden. Ons geweten houdt verband met de spirituele gedachten en ervaringen die we in het verleden hadden. Ze vormen ons referentiekader dat ons waarschuwt als we iets willen doen dat we niet zouden moeten doen. Het is ons ethisch bewustzijn.

In zijn nieuwe incarnatie zal de student zijn overtuigingen, die voor een deel mentaal van aard zijn, opnieuw opbouwen en verder ontwikkelen. Dat doet hij door met zijn eigen denken te bepalen wat waar is en wat niet. Hij zal *vertrouwen* opbouwen in bepaalde kennis die hij van anderen in de maatschappij heeft geleerd, maar zal steeds zelf onafhankelijk oordelen.

Op het *fysiek/astrale niveau* kunnen we ons *instinct* onderscheiden. Ons instinct is een activiteit van het dierlijk deel van onze natuur: bijvoorbeeld de juiste handelingen verrichten als we autorijden, terwijl we ondertussen met ons denken geconcentreerd zijn op een intellectuele kwestie. Bij de geboorte van de mens verenigen de zogenaamde *skandha's* zich weer om zijn persoonlijkheid te vormen. In de Theosofie hebben de skandha's de algemene betekenis van bundels of groepen van karaktereigenschappen, zoals lichaamsvorm, gevoelens, gewaarwordingen en morele neigingen, die tezamen de tijdelijke delen van een wezen vormen. In zijn nieuwe incarnatie zal de student, door zijn innerlijke gevoelens te laten spreken, zijn overtui-

gingen ook deels op het fysiek/astrale niveau opbouwen en ontwikkelen. Hij *geloofd* bepaalde zaken, op basis van de autoriteit van een ander. In een eerder artikel van ons tijdschrift *Lucifer* is dit geloofsaspect uitgelegd in relatie tot de zoektocht naar waarheid.⁽⁶⁾

Wat denken we ons te kunnen herinneren van de boodschap van H.P.B.?

Een van de eerste dingen die de reïncarnerende student zich zal moeten afvragen is of de visies op waarheid die hij in zijn nieuwe leven tegenkomt, het idee zullen bevatten dat religie, filosofie en wetenschap als EEN kunnen worden beschouwd, wat kenmerkend is voor de Theosofie.

Religie: waarheden die zich richten op de realisatie van de spirituele eenheid van alle levende wezens — de zin van het leven. In zijn zoektocht naar waarheid zal de student moeten toetsen of de religieuze visies die hij tegenkomt *universeel* zijn.

Filosofie: waarheden die zich richten op de onderlinge verbondenheid van alle wezens en op wat goed is voor de ontwikkeling van alle levende wezens. De student zal dienen te toetsen of de filosofische visies *ethisch* zijn.

Wetenschap: wetenschappelijke theorieën laten zien welke feiten de filosofische en religieuze inzichten onderbouwen. De student zal moeten toetsen of de wetenschappelijke theorieën *logisch* en *consistent* zijn.

In H.P.B.'s boodschap vinden we als toetssteen voor waarheid de drie Grondstellingen van *De Geheime Leer*. Deze voldoen aan de eis dat ze *universeel*, *ethisch* en *logisch* zijn:

1. Het uitgangspunt van Grenzenloosheid

De consequenties van dit beginsel zijn onder andere dat:

- alles in het Universum leeft — een universeel feit;

- alle wezens onderling verbonden zijn, met elkaar samenhangen — de basis voor ethiek.

Kortweg gezegd: *mededogen* als de sleutel voor het realiseren van harmonie.

2. *Cycliciteit*

De periodieke manifestatie van alle wezens — ook een universeel feit.

3. *De progressieve evolutie en fundamentele gelijkheid van alle wezens — zo boven, zo beneden.*

Ook dit is een universeel feit, dat de basis zal vormen van alle toekomstige logische en consistente theorieën uit de natuur- en sociale wetenschappen, en van alle ethisch-filosofische principes voor de harmonische ontwikkeling van mens, maatschappij en natuur.

Conclusie

Dus: wat denken we ons te kunnen herinneren van de boodschap van H.P.B.? Het is *dit algemene beeld, de grondtonen* van de universele, ethische en logische WIJSHEID-RELIGIE die we moeten kunnen *herkennen* – los van de theorieën die we tegenkomen – en *herinneren*, in de tijdsperiode waarin we weer worden geboren.

Hoe worden we een leraar in het voetspoor van H.P. Blavatsky?

De volgende vraag is: hoe worden we een leraar in het voetspoor van H.P. Blavatsky? Meester K.H. schreef het volgende over het doel van de Theosophical Society:

Het eerste doel van de Society is filantropie. De ware Theosoof is een filantroop die 'niet voor zichzelf maar voor de Wereld leeft'.⁽⁷⁾

De eerste twee van de vijf doelstellingen van de Theosophical Society Point Loma vloeien direct hieruit voort:

1. *De verspreiding onder de mensen van kennis van de wetten van het Universum.*
2. *Het bekendmaken van kennis betreffende de essentiële eenheid van al het bestaande, en het aantonen dat deze eenheid de grondslag van de Natuur is.*

We hebben dus duidelijk mensen nodig die de taak van leraar in de wereld op zich nemen, anders is het niet mogelijk om de Theosofie onder de mensen te verspreiden en de essentiële eenheid van al het bestaande aan te tonen. Om een leraar te worden moet je eerst als leerling een training ondergaan. Maar leraar en leerling zijn slechts 'relatieve'

kwalificaties. Iedereen is tegelijkertijd leraar en leerling in relatie tot zijn medemensen. Het hangt volledig af van de situatie — onafhankelijk of het om Theosofie gaat of niet. Er zijn een aantal aspecten – zonder uitpuittend te zijn – die ik verder wil verkennen om een brede schets te geven van hoe je een leraar kunt worden in het voetspoor van H.P. Blavatsky.

De student/leerling

Laten we eerst naar de basisprincipes kijken die voor een student of leerling gelden in relatie tot esoterische leringen. De ware leerling *ontvangt* slechts om te *geven* — en op zijn beurt geeft hij zijn leven op, zodat anderen kunnen leven. In de woorden van *De Stem van de Stilte*: "Geef uw leven op, zo gij wilt leven." H.P.B. geeft de volgende uitleg: "Geef het leven op van de fysieke *persoonlijkheid* als je in de geest wilt leven."⁽⁸⁾ Zo is de Occulte Wet.

Alle groei komt van binnenuit; alle inspiratie komt van binnenuit. Studie en overpeinzing zijn dus essentieel. Alle Esoterische Scholen hebben als wezenlijke grondslag onderwezen: *Mens, ken uzelf!* Daarom moet een student zijn uiterste best doen om alle vraagstukken eerst zelf op te lossen door een beroep te doen op zijn intuïtie.⁽⁹⁾

H.P.B. vertelde ons dat wanneer je zelf een waarheid hebt ontdekt, je het recht hebt dat te horen en de waarheid verder uitgelegd te krijgen.⁽¹⁰⁾ In de cursus *Anders Denken* vragen we onze cursisten om zelf eerst over de vragen te peinen, voor ze deze met medecursisten en de cursusleider gaan bespreken.

Verdere groei van de student, en jezelf *moreel geschikt maken voor het ontvangen van esoterische leringen* vinden plaats door een van de oude regels te volgen: 'leef het leven zoals je het zou moeten leven' en je zult de Waarheid kennen, omdat je haar zult herkennen. Ze zal van nature tot je komen. Deze spirituele kennis leidt tot bescheidenheid, mededogen, moed en alle edele deugden.⁽¹¹⁾

Een van de plichten van een leerling in de Esoterische Scholen is volgens het *Book of Discipline* in de Scholen van Dzyan (voorschrift nummer 5):

Zoals de ledematen het hoofd en hart van het lichaam waartoe ze behoren beschermen, zo dienen de discipelen het hoofd en hart van het lichaam waartoe ze behoren (*in dit geval de Theosofie*) te beschermen tegen krenking.⁽¹²⁾

De leraar

Laten we dan eens kijken naar de leraar. H.P.B. beschrijft de opdracht van een leraar als volgt:

De opdracht van elke leraar van esoterische waarheden, of hij nu aan de top of onderaan de ladder van kennis staat, is precies hetzelfde: zo boven, zo beneden.⁽¹³⁾

En ze vervolgt:

Ik heb slechts opdracht om onder de leerlingen als een groep, de *grondtoon* van de verschillende esoterische waarheden aan te slaan.⁽¹³⁾

Dus in het voetspoor treden van H.P.B. betekent dat we ten minste doorgaan met het aanslaan van de grondtoon van de verschillende esoterische waarheden. Bedenk daarbij dat iedereen zijn eigen relatieve positie inneemt op de 'ladder van kennis' en dat iedereen tegelijkertijd leraar en leerling is. In *De Stem van de Stilte* kunnen we lezen:

Schenk licht en bemoediging aan de zwoegende pelgrim en tracht hem te ontdekken, die nog minder weet dan jij: die zonder Leraar, hoop of vertroosting in rampzalige verlatenheid terneerzit, hongerend naar het brood der Wijsheid en naar het brood dat de schaduw voedt, en — laat hem de Wet horen.⁽¹⁴⁾

Als je jezelf beschouwt als een potentiële leraar ergens aan de 'voet van de ladder van kennis', is het nuttig om de principes te bestuderen die gelden voor *Leraren van esoterische waarheid* in relatie tot hun discipelen, hun Chela's, en ze als referentiekader te nemen waarvan je kunt leren. Een Leraar heeft de volgende consequenties en verantwoordelijkheden geaccepteerd:

- De Leraar heeft tijdelijk alle mogelijkheden voor zijn *eigen* evolutionaire ontwikkeling opgegeven. Maar de leraar accepteert dit om zodoende de mensheid te helpen. Dit is het *Bodhisattva-ideaal* dat hij tot doel van zijn leven heeft gemaakt.
- De buitengewone, mystieke band tussen Leraar en leerling die H.P.B. in het artikel 'Praktisch Occultisme' als volgt beschreef:

Vanaf het moment dat ze [de leraren; JS] *werkelijk* beginnen te onderwijzen, vanaf het moment dat ze *enig* vermogen overdragen aan hun leerlingen – of dit vermogen nu psychisch, mentaal of fysiek is – nemen ze *alle* zonden van die leerling op zich, die in verband met de Occulte Wetenschappen door daden of omissies zijn begaan, tot het moment dat inwijding van de leerling een Meester maakt en hij op zijn beurt verantwoordelijk wordt.⁽¹⁵⁾

Met betrekking tot *onderwijs*, zijn onder andere de volgende principes van belang:

Iti maya srutam (Sanskrit)

De betekenis is: 'aldus heb ik het ontvangen; ik kan het niet anders doorgeven.' De Theosofof Katherine Tingley heeft het verzaken van het doorgeven zoals we ontvangen hebben, vergeleken met water dat stagneert wanneer het niet afgevoerd wordt en daardoor dood en morele ziekte produceert. Als je liefde en mededogen hebt ontvangen, sluit je dat dan in je hart op en hou je het voor jezelf, of zul je als de zon zijn die zijn glorie over allen uitstort? Het is dus de taak van een leraar om te onderwijzen. Wijsheid stroomt vanuit de top naar beneden. De leraar geeft zijn wijsheid door aan een leerling die de volgende leraar wordt. Dit is het beeld van de spirituele hiërarchie in de natuur en de opeenvolging van Leraren of *Guruparamparā*.

Onafhankelijkheid van de leerling

Een ware leraar geeft kennis en de mogelijkheden om deze kennis zelfstandig te toetsen. De leerling wordt aangemoedigd om zijn eigen beeld van de waarheid op te bouwen. De ware leraar onderwijst met oprechtheid, toewijding en mededogen; er is geen dwang of manipulatie. Daarom stimuleert dit de ontwikkeling van geïnspireerde en wijze leraren en leiders in de Theosofische Beweging.

Geen betaling voor esoterisch onderwijs

De kennis over de zin van het leven, die te vinden is in esoterische leringen, is het erfgoed van de gehele mensheid.⁽¹⁶⁾ H.P.B. zei dat ze liever in de goot zou sterven dan één cent te ontvangen voor spirituele – dat wil zeggen esoterische – leringen. Om die reden vragen we bij de Theosophical Society Point Loma geen entreegeld voor openbare lezingen; we wijzen alleen op de mogelijkheid van een gift.

Alleen richtlijnen, geen gedragsregels

En ten slotte: er zijn geen strikte gedragsregels, alleen richtlijnen en principes, aangezien dat de leerling stimuleert om zelfstandig te denken en handelen.

Conclusie

Hoe worden we een leraar in het voetspoor van H.P. Blavatsky? We dienen de aanwijzingen voor leraren en leerlingen van de Esoterische Scholen te bestuderen, en te trachten naar deze principes te *leven*.

Voorbeelden van onderwijsprincipes

- *Iti maya srutam*: ‘aldus heb ik gehoord’
- Zelfstandigheid van de leerling
- Geen betaling voor esoterisch onderwijs
- Alleen richtlijnen, geen gedragsvoorschriften

Hoe houden we de kernideeën van de boodschap levend?

Nu zijn we bij de laatste vraag: *Hoe houden we de kernideeën van de boodschap levend?*

We moeten nooit vergeten dat Theosofie de *hoop* voor de mensheid is, omdat het de filosofie is die de meest efficiënte oplossingen biedt voor de moeilijkheden van de mens en de mensheid.

“Houd de schakel ongebroken” was de laatste wens van mevrouw Blavatsky voor ze stierf. Om de vraag te beantwoorden hoe we de kern van haar boodschap levend houden en de theosofische houding, kennis en wijsheid aan volgende generaties doorgeven, kunnen we opnieuw drie niveaus onderscheiden: spiritueel, mentaal en fysiek/astraal.

Spirituele niveau

De enige manier waarop de Theosofie in de komende eeuwen kan blijven bestaan is dat ze *zuiver* gehouden wordt, en door de leden van de Theosofische Beweging goed wordt *begrepen, uitgelegd* en *toegepast*.

Dit vereist van de leden:

- Voortdurende studie van de theosofische leringen: *het bestuderen van oude en moderne religies, wetenschap, en filosofie* is een van de doeleinden van de Theosophical Society. De nadruk moet liggen op de *uni-versele* (Ātmische) en *ethische* (Buddhische) aspecten om in staat te zijn de kerngedachten van de leringen te vertalen naar de fundamentele oorzaken en oplossingen van de moeilijkheden waarmee de mensheid wordt geconfronteerd.
- Tot het uiterste trachten de Theosofie *te leven*. Dit omvat de ontwikkeling van deugden als zelf-discipline, zelfvergetelheid, geduld, et cetera, in feite alle deugden die in de buddhistische Pāramitā's worden beschreven. Het betekent dat je *jezelf* op een buddhische manier bestudeert en evalueert.

Je zult alleen in staat zijn om meer van de esoterische leringen te begrijpen – en ze daardoor in een zuivere vorm te bewaren – als je erin slaagt *je karakter te verbeteren*. Dit houdt ook verband met een van de andere doeleinden van

de Theosophical Society: *het onderzoeken van de aangeboren vermogens van de mens*. Immers, studie, discipline en het leven van het leven in overeenstemming met de leringen gaat vooraf aan de Mysteriën.

Het is duidelijk weinig effectief om de Theosofie alleen te verspreiden; nu en in de toekomst. Bedenk hoe weinig mevrouw Blavatsky had kunnen bereiken, als ze geen kern van hardwerkende leden om haar heen had gehad. Daarom is een van de doeleinden van de Theosophical Society: *het vormen van een actieve Broederschap onder de mensen*. Het vergt serieuze overweging hoe zo'n kern van Broederschap kan worden gevormd en zo doeltreffend mogelijk zijn doel kan nastreven. Natuurlijk moet er op de een of andere manier een soort ‘organisatie’ zijn, om met elkaar samen te werken. De samenwerking kan gebaseerd zijn op *Vereniging*: een min of meer stevig of los verband van verschillende leden. De samenwerking kan ook gebaseerd zijn op *Eenheid*: een vereniging waarvan de banden zo stevig zijn dat ze niet als een verzameling maar als een enkel wezen, een individu functioneert.⁽¹⁷⁾

Natuurlijk vereist dit van haar leden dat ze zich met toewijding ‘afstemmen’ op het doel. Alleen dan kunnen ze zich als één geheel, als een eenheid samenwerken. In de TS Point Loma streven we ernaar om samen te werken volgens het Eenheid-model, omdat we gemerkt hebben dat we dan de Theosofie het effectiefst kunnen verspreiden. *Eenheid* heeft ook vaak op de agenda gestaan van de internationale theosofische bijeenkomsten van het ITC gedurende de laatste tien jaar. Op basis van de Theosofie is er algemene overeenstemming over het beeld van *Spirituele Eenheid*. Daarom vormt deze Spirituele Eenheid een gemeenschappelijke basis voor samenwerking tussen verschillende theosofische organisaties. Tijdens de internationale samenkomsten van de laatste vijf jaar leidde dit tot zeer vruchtbare dialogen over hoe we de Theosofie haar rechtmatige plaats in de wereld geven. *De manier om mensen te bereiken die geïnteresseerd zijn in Theosofie is: hen inspireren door het voorbeeld te geven. Noblesse oblige*. Theosofen zouden in de eerste plaats zelf Spirituele Eenheid moeten praktiseren en laten zien.

Herman C. Vermeulen gaf in een vorige lezing al wat praktische voorbeelden van de betrokkenheid van Theosofen bij discussies over maatschappelijke vraagstukken zoals ‘Orgaandonatie’ en bij initiatieven zoals ‘Niet mijn Islam’. Om de *schakel ongebroken* te houden is het duidelijk dat samenwerking gebaseerd op Spirituele Eenheid essentieel zal zijn om H.P.B.’s boodschap levend te houden. Als we dus in staat zijn om *nu* een kern van Broederschap op te

bouwen en te versterken, dan zal die kern, als de banden tenminste sterk genoeg zijn, ook *als kern* reïncarneren. Alle theosofische werkers – als de Theosofie het belangrijkste is in hun leven – zullen elkaar weer ontmoeten in hun volgende levens. Dus elke serieuze poging om *nu* die kern te vormen zal over ongeveer tweeduizend jaar vrucht dragen.

Mentale niveau

We zullen al het mogelijke moeten ondernemen om zuivere Theosofie aan de volgende generatie over te dragen, die op haar beurt deze weer overdraagt aan de volgende generatie. De verspreiding van zuivere Theosofie houdt het volgende in:

- De Theosofie compleet en onbevooroordeeld houden, zonder een deel tekort te doen. Er dient een balans te zijn tussen de technische leringen en de ethische leringen: leringen en ethiek zijn de twee onscheidbare zijden van een medaille.
- De ‘vertaling’ van de theosofische leringen naar zuivere en eenvoudige gedachten die door iedereen in welke cultuur dan ook, kunnen worden begrepen, met behulp van *modern* taalgebruik, zonder de juiste betekenis te verliezen.

Dus geen presentatie van ‘dogma’s’, maar mensen helpen om de leringen te begrijpen. Alleen dan is er een kans dat mensen de Theosofie zullen gaan herkennen als identiek

met hun innerlijke wijsheid. Denk eraan dat er miljoenen mensen zijn die, als ze iets van de zuivere theosofische leringen gaan begrijpen, zich zeker bij ons aan willen sluiten. De belangrijkste vraag is hoe we hun ogen kunnen openen en hun uitleggen wat de Theosofische Beweging is. Een oude uitdrukking luidt: “God en één mens [nadruk door JS] kunnen de wereld veroveren.”⁽¹⁸⁾ Laten we dus optimistisch zijn.

- Laat de *praktische toepassing* en uitwerking van de theosofische inzichten op alle mogelijke manieren zien: in wetenschap, filosofie, religie, sociale vraagstukken en kunst. Ondersteun bijvoorbeeld de initiatieven van serieuze waarheidzoekers, of dit nu wetenschappers, filosofen of religieuze leiders zijn.
- Een juiste balans tussen het naar voren brengen van de leringen en respect voor de *vrije wil* van studenten die geïnteresseerd zijn in Theosofie. Wees dus niet gehecht aan het ‘resultaat’!

Fysiek/astraal niveau

Om H.P.B.’s boodschap levend te houden dienen we ervoor zorg te dragen dat de leringen beschikbaar blijven in hun originele vorm gedurende de komende tweeduizend jaar. We moeten dus nadenken hoe we ze beschikbaar houden in druk, digitale vorm, et cetera, ook in de toekomst. Op dit gebied is samenwerking tussen theosofische organisaties natuurlijk noodzakelijk.

H.P. Blavatsky temidden van deelnemers aan de Conventie in 1882 in India. Een deel van hen behoorde tot de kern die het werk door dik en dun steunde.

Samenvatting

De Esoterische Leringen zullen altijd blijven bestaan. Maar de middelen op het fysieke gebied zoals boeken, harde schijven, et cetera zijn hiervoor geen garantie. De garantie hangt af van menselijke wezens die de leringen leven en zijn, en die in staat zijn om de leringen vanuit de innerlijke gebieden naar de uiterlijke gebieden te brengen.

1. Wat denken we ons te kunnen herinneren van H.P.B.’s boodschap, wanneer we ons voorstellen dat we over tweeduizend jaar zouden kunnen reïncarneren?

We zouden in staat moeten zijn om *het algemene beeld, de grond-*

toon te herkennen en terug te halen van de universele, ethische en logische WIJSHEID-RELIGIE.

2. Hoe worden we een leraar in het voetspoor van H.P. Blavatsky?

We dienen de principes voor het leven van leraren en leerlingen van de Esoterische Scholen te bestuderen en trachten te *leven*.

3. Hoe houden we de kernideeën van de boodschap levend?

Wij, de leden van de Theosofische Beweging, dienen wegen te vinden om samen te werken op spiritueel, mentaal en fysiek/astraal niveau om de 'schakel ongebroken te houden'. Op die manier kunnen we de theosofische houding, kennis en wijsheid doorgeven aan volgende generaties.

Stelt u zich ten slotte voor hoe de wereld er over tweeduizend jaar uit zou kunnen zien *als* de Theosofische Beweging succesvol is. Het zou lijken op wat H.P.B. schetste aan het eind van *De Sleutel van de Theosofie* over de toekomst van het Theosofisch Genootschap in de twintigste eeuw:

- De algemene karakteristiek van het denken en hart van de mensen zal door de verspreiding van de leringen zijn verbeterd en gezuiverd.
- De volgende impuls zal een grote en *verenigde* groep mensen aantreffen die gereed is om de nieuwe toortsdrager van de Waarheid welkom te heten.
- ... en de aarde zal een hemel zijn in vergelijking met wat het nu is!⁽¹⁹⁾

Referenties

---

1. H.P. Blavatsky, *De Sleutel tot de Theosofie*. J. Couvreur, Den Haag z.j., blz. 6.
2. G. de Purucker, *Esoterische Instructies deel 2. De Esoterische of oosterse School*. Stichting I.S.I.S., Den Haag 1991, blz. 84.
3. H.P. Blavatsky, 'Footnoots to "Mediums and Yogis"'. Opgenomen in *H.P. Blavatsky Collected Writings*. 15 delen, The Theosophical Publishing House, Wheaton 1981, deel 4, blz. 101-2.
4. G. de Purucker, *The Esoteric Tradition*. Deel 2, blz. 674. Bron: http://www.blavatskyhouse.org/onlineliterature/De_Purucker#Volume 1; and Plato Menon.
5. Zie ref. 1, blz. 96.
6. Barend Voorham en Herman C. Vermeulen, 'Hoe bewijs je de Theosofia? H.P. Blavatsky en haar opvolgers'. Artikel in *Lucifer*, jaargang 37, februari 2015, blz. 5-11.
7. Zie ref. 2, deel 2, blz. 71.
8. H.P. Blavatsky, *De Stem van de Stilte*. Stichting I.S.I.S., Den Haag 1974, blz. 41 en noot 13 op blz. 42.
9. Zie ref. 2, deel 2, blz. 80.
10. Zie ref. 2, deel 2, blz. 80-81.
11. G. de Purucker, *Grondslagen der Esoterische Wijsbegeerte*. Stichting I.S.I.S., Den Haag 1982, hoofdstuk 43, blz. 565.
12. Zie ref. 2, deel 2, blz. 75.
13. H.P. Blavatsky, 'E.S. Instruction No. III'. Opgenomen in *H.P. Blavatsky Collected Writings*. 15 delen, The Theosophical Publishing House, Wheaton 1980, deel 12, blz. 601.
14. Zie ref. 8, blz. 111.
15. H.P. Blavatsky, 'Practical Occultism'. Opgenomen in *H.P. Blavatsky Collected Writings*. 15 delen, The Theosophical Publishing House, Wheaton 1986, deel 9, blz. 156.
16. G. de Purucker, *De Meesters en het pad van het Occultisme*. Stichting I.S.I.S., Den Haag 1977, blz. 48, 67.
17. Zie ref. 11, hoofdstuk 45, blz. 598.
18. G. de Purucker, *Esoterisch Onderricht in de Oosterse School*. 2 delen, Stichting I.S.I.S., Den Haag 1987, deel 1, blz. 496.
19. Zie ref. 1, blz. 235.

Gandhi over Theosofie, moderne beschaving en maatschappelijke hervorming

Wie Universele Broederschap in praktijk tracht te brengen, zal ontdekken dat Gandhi's ideeën daarover de moeite van een studie meer dan waard zijn. James Tepfer gaf hierover een heldere uiteenzetting op de International Theosophical Conference 2016 in Santa Barbara. James Tepfer is *associate* van de *United Lodge of Theosophists*. Graag biedt de redactie van *Lucifer* de vertaling van zijn lezing aan haar lezers aan.

Laat ik deze ochtend beginnen met het in ere houden van een nobel en oud gebruik om een saluut te brengen aan degenen die deze lezing mogelijk hebben gemaakt. Voor deze lezing heb ik met name inspiratie gehaald uit de openhartige autobiografie van Gandhi, zijn vurige geschrift, *Hind Swaraj*, en uit zijn omvangrijke persoonlijke correspondentie van tientallen jaren. Ik heb ook gebruikgemaakt van de sprankelende en inzichtelijke biografie van Louis Fisher, *The Life of Mahatma Gandhi*.⁽¹⁾ Tot slot heb ik enorm veel gehad aan de briljante, wijze en baanbrekende toelichting op gandhiaans gedachtegoed door Shri Raghavan Iyer in zijn boek, *The Moral and Political Thought of Mahatma Gandhi*.⁽²⁾

Introductie

Het is werkelijk een voorrecht om een aantal bespiegelingen te delen over M.K. Gandhi, de meest voor-

aanstaande maatschappelijke revolutionair van de twintigste eeuw en misschien een van de prototypes voor de Aquarius-man en -vrouw van de komende eeuwen. Gandhi, zoals we weten, was een bijzonder mens. Evenals de Amerikaanse revolutionair Tom Paine, was Gandhi een liefhebber van God en een liefhebber van de mens. Hij was, als gevolg daarvan, zowel een diepe denker als een moedige en daadkrachtige man.

Als oprechte denker waren de gedachten van Gandhi altijd rationeel, helder, inzichtelijk en volkomen oprecht. Als *karma yogi* waren zijn handelingen doelgericht, onbevreesd, onderscheidend en op de innerlijke kern gebaseerd. Als persoon was Gandhi een Theofilantroop, een liefhebber van God en mens, en met name een liefhebber van God-in-de-mens. Hij was zo eerlijk als maar zijn kan, vol liefde voor zowel vrienden als vreemden, en was gezegend met een over-

Kerngedachten:

» De diepere oorzaak voor de zelfzucht en veel van het lijden in de wereld, is volgens Gandhi het feit, dat velen in de ban zijn van het materiële leven.

» Gandhi was ervan overtuigd dat zelfhervorming en maatschappelijke hervorming verweven zijn, en dat de sleutel ligt in de radicale 'verandering van het hart': leven vanuit het besef van de alomtegenwoordige goddelijkheid.

vloed aan goede humor en een scherp verstand. De bron van zijn vele schitterende deugden was misschien wel het feit dat zijn bewustzijn zich eenvoudig kon hernieuwen door zich te begeven in de oceanische en herstellende wateren van de mensheid als geheel. Zonder twijfel sprak Einstein namens alle volkeren op de wereld toen hij zei: “Komende generaties zullen nauwelijks geloven dat iemand als deze, ooit, in vlees en bloed, deze aarde bewandelde.”⁽³⁾ De weldadige invloed van Gandhi is mondiaal geweest; deze heeft zich over de aardbol en over generaties verspreid. Gandhi was de voorloper en inspirator van Nelson Mandela in Zuid Afrika, Martin Luther King en Coretta Scott King in Amerika, Václav Havel uit Tsjecho-Slowakije en natuurlijk de moedige Malala uit Pakistan. Elk van deze grote voorbeelden is, op zijn beurt, een inspirerend prototype geworden die zonder twijfel komende generaties zal blijven beïnvloeden.

Absolute en relatieve waarheid

Als denker en toegewijd maatschappelijk hervormer was het uitgangspunt van Gandhi dat waarheid, geweldloosheid en zelf-lijden van even essentieel belang zijn om de mensheid universeel te verheffen. Volgens Gandhi is waarheid te vinden in de kern van ons wezen en in al het bestaan. Waarheid is *satya*, dat wat werkelijk en duurzaam is. Waarheid is alomvattend en belangrijker nog volgens Gandhi, een absolute waarde. Naast dat het ons ondersteunt, verlicht het ons. Waarheid heeft betrekking op de hele persoon, op gedachte, woord en daad. Waarheid is van toepassing op elke sfeer van het menselijke leven – zowel openbaar als persoonlijk – anders zou het geen waarheid zijn. Tot slot, als belangrijkste voor de mens: Waarheid of God drukt zich in de wereld uit als de Wet van Onderlinge Afhankelijkheid. Deze afhankelijkheid is de wetenschappelijke basis van moraliteit en van alle religieuze en seculiere ethiek.

Zoals aangestipt wordt in *The Moral and Political Thought of Mahatma Gandhi* door Shri Raghavan Iyer, maakte Gandhi een duidelijk onderscheid tussen Absolute en relatieve waarheid. Absolute waarheid reikt altijd verder dan onszelf, terwijl relatieve waarheid functioneert als onze directe gids door het labirint van het dagelijkse leven. Absolute Waarheid is als het oneindige licht van de zon. Relatieve waarheid is als een zonnestraal. De straal is onderdeel van de straling van de zon en bevat zijn grenzenloze mogelijkheden voor groei. Hierdoor geloofde Gandhi dat relatieve waarheid een eigen inherente waardigheid bezit en dus gerespecteerd moet worden in iedere man of vrouw,

van welke overtuiging, klasse of rang ook.

Het filosofische onderscheid tussen Absolute en relatieve waarheid is, zoals Gandhi toegaf, psychologisch uitdagend om na te leven in het sociale en politieke leven. Toch is het cruciaal voor alle menselijke groei — spiritueel, intellectueel en moreel. Het is in feite noodzakelijk voor het pad van spirituele verwezenlijking en ook voor de harmonie van een bloeiende, democratische samenleving. De spirituele zoeker moet bijvoorbeeld altijd een gezond agnosticisme behouden over het niveau van God-verwezenlijking dat hij of zij heeft bereikt. Spirituele openbaringen en flitsen van noëtisch inzicht kunnen zowel bedwelmen als verlichten, en tot de valse indruk van een eindpunt leiden. Er is altijd meer.

Gandhi geloofde dat het onvermogen – zelfs van oprechte denkers, religieuzen en toegewijde revolutionairen met een open geest – om een scheiding aan te brengen in hun eigen bewustzijn tussen Absolute en relatieve waarheid, zorgt voor historische tragedies. Zo veel activisten, merkte hij op, vallen ten prooi aan de hardnekkige neiging om ‘het relatieve te verabsoluteren’, om een idee, een inzicht of een gerespecteerde waarheid te behandelen als definitief, als ultiem, als de enig mogelijke interpretatie, als de enig haalbare praktische toepassing. Deze verstokte onwetendheid zorgt voor de politieke ‘ismes’ in de wereld. Ze reduceert eveneens de nobele, verenigende geesteshouding van religie tot de houding van concurrerende sekten die niet alleen de aanhangers van een bepaald geloof van elkaar scheidt – en van hun illustere stichter – maar, belangrijker nog, hen scheidt van het overkoepelende goddelijke zelf. Paradoxaal genoeg, wanneer wij de waarheden, overtuigingen en gebruiken die verbonden zijn aan de perspectieven van anderen erkennen, relativeren we onze eigen neiging tot verabsoluteren en komen dichterbij de Absolute Waarheid, het alomvattend en allesoverstijgende Ene.

Geweldloosheid en lijden

Volgens Gandhi is geweldloosheid het pad van zelftransformatie dat leidt tot het realiseren van Waarheid. Het is de effectiefste manier om het ‘leven in het Goddelijke’, het doel dat de ziel bevredigt, te realiseren. Om die reden is ware godsdienst niet simpelweg het innerlijke gevoel van liefde voor God of het rituele offer van gebed. Ware ‘dienst aan god’ is het handelen dat waardig is voor de goddelijke aanwezigheid. Geweldloos handelen wordt de mentale en morele hefboom om het goddelijke in de mens steeds verder te laten ontwaken.

Geweldloosheid is handelen zonder de wil om kwaad te

doen. Het is geworteld in het denken en hart van degene die de handelingen verricht. Het is het bewust terzijde schuiven van zelfbevestiging, opdringerigheid, arrogantie en de wens om zichzelf aan anderen op te dringen. Geweldloosheid is, zoals Gandhi helder uitlegt, het bewuste vermogen om het eigen ego tot nul te reduceren. Vanuit een theosofisch perspectief zouden we kunnen zeggen dat geweldloosheid het bewust terzijde schuiven is van de asurische* wil, atavistische (uit vroegere tijden; red.) Atlantische** trots en het opzettelijke misbruik van hogere scheppende krachten. Als dit zo is, dan is gewelddoos, egoloos handelen dat morele gedrag dat waargenomen waarheden eerbiedigt door onze persoonlijke wil terzijde te schuiven en de latente wateren van de Ganges van pure liefde vrij te laten.

Inherent aan de theorie en praktijk van geweldloosheid van Gandhi is het 'creatieve lijden'. Vrijwillig lijden is een noodzakelijk ingrediënt van alle geweldloze waarheids-handelingen, en vooral wanneer het gaat over de omgang met schijnbaar lastige maatschappelijke en institutionele onrechtvaardigheden. Zelf-lijden is het alchemistische koppelteken dat waarheid aan geweldloosheid verbindt. Het ontsteekt de morele chemie die het licht in waarheid en de energie in onvoorwaardelijke liefde vrijmaakt. Dit is inherent aan het leven van de onverschrokken en welwillende maatschappelijk hervormer. Waarheid, geweldloosheid en creatief lijden zijn van groot belang voor de toegewijde bestudeerder van de leer van H.P. Blavatsky. Hoe vurig onze studie van de theosofische filosofie ook is en hoe oprecht onze pogingen ook zijn om de universele principes te verweven in de structuur van ons dagelijks leven, ons begrip en onze toepassing ervan zijn noodzakelijkerwijs relatief. Er is altijd ruimte voor het verruimen en verrijken van ons intellectuele begrip, altijd ruimte voor het zuiveren van onze ambities en drijfveren, altijd ruimte om meer vaardigheid te krijgen in het toepassen en altijd ruimte voor voortgang op de ladder van zelfontdekking.

Theosofie

Theosofie is de broederschap van de mensheid – Gandhi.⁽⁴⁾

Er was een gouden stroom van theosofische invloed die de spirituele boog van het leven van Gandhi voortdurend

ondersteunde. Die stroom kwam expliciet in zijn leven toen hij 20 jaar was, in november 1889, in Londen, Engeland en zette zich voort als een krachtige, harmoniserende invloed tot 30 januari 1948, de dag waarop hij vermoord werd. Het 'baanbrekende moment' vond plaats in november 1889 toen Gandhi twee Theosofen ontmoette die hem kennis lieten maken met de *Bhagavad-Gītā* en belangrijker nog, die hem meenamen naar een bijeenkomst van de Blavatsky Lodge. Daar ontmoette hij H.P. Blavatsky en Annie Besant. Als gevolg van zijn positieve ontmoeting met H.P.B. en andere Theosofen, bestudeerde Gandhi *De Sleutel tot de Theosofie* en intensiverde hij zijn studie van de *Bhagavad-Gītā*. Later las hij *Het Licht van Azië*, het *Oude Testament* en de *Bergrede*. *De Sleutel tot de Theosofie* maakte Gandhi zeer bewust van de filosofische rijkdom en spirituele potentie van het Hinduïsme. De sublieme leer van de *Bhagavad-Gītā* werd uiteindelijk zijn levensgids en dagelijkse raadgever. *Het Licht van Azië* maakte Gandhi ervan bewust dat de Buddha een wezenlijke bijdrage heeft geleverd aan het Hinduïsme en het algehele spirituele leven.

Kort voor zijn terugkeer naar India in 1891 vertelde zijn persoonlijke secretaris in zijn latere jaren, Pyarelal Nayyar, in zijn biografie over Gandhi: "Hij (Gandhi) las *De Geheime Leer* van Madame Blavatsky en op 26 maart 1891 was hij ingeschreven als geassocieerd lid van de Blavatsky Lodge."⁽⁵⁾

Het cumulatieve effect van de positieve ontmoeting tussen Gandhi en H.P.B. en zijn daaropvolgende studie van theosofische leringen, is dat het hem heeft geholpen om zichzelf spiritueel te doen ontwaken; het ontstak en voedde een vlam die uitgroeide tot een allesverterend vuur van spirituele aspiratie en een vurige zoektocht naar het ervaren van God-bewustzijn.

Later, in Zuid-Afrika, vervolgde Gandhi zijn studie van de *Gītā* en startte de studie van specifieke theosofische geschriften met gelijkgestemde vrienden. Daarnaast heeft hij een belangrijke bijdrage geleverd aan de activiteiten van de Johannesburg Loge van de Theosofische Vereniging in Zuid-Afrika. Alhoewel hij blijkbaar nooit een officieel lid is geworden van die Vereniging, heeft hij daar wel een aantal boeiende lezingen gegeven over de grote religies in India.

De samenwerking van Gandhi met Theosofen werd voort-

* De oude hinduïstische term 'asurisch' kan op meerdere dingen betrekking hebben. Een ervan is: dat wat gericht is op het niet-goddelijke, de manifestatie, de persoonlijkheid. Zie onder andere referentie 24. [Red.]

** De Atlantische fase is een reeds doorlopen evolutiefase van de mensheid. De sterk materiële tendensen die kenmerkend waren voor deze Atlantische groeifase, werken nog door tot in onze tijd. [Red.]

gezet in India van 1915 tot zijn dood in 1948. Hij had vaak contact met Theosofen bij het streven naar Indiase onafhankelijkheid en werkte vaak samen met Shri B.P. Wadia, een vooraanstaande Theosoof en woordvoerder van de Vakbond. Gandhi erkende openlijk het historische feit dat een van de medeoprichters van de Congresspartij, A.O. Hume, een Theosoof was. Later herhaalde hij zijn erkenning van de baanbrekende bijdrage van Theosofie aan de Indiase Onafhankelijkheidsverklaring, toen hij zei: “In het begin waren de topleiders van de Congresspartij Theosofen.”⁽⁶⁾

Universele Broederschap

In bredere zin zouden we kunnen zeggen dat Gandhi de ‘*Drie Doelstellingen*’ van de Theosofische Beweging impliciet omarmd heeft (maar met een specifiek voorbehoud met betrekking tot de Derde Doelstelling). Zoals we weten, is de *Eerste Doelstelling* van de Beweging om een kern van Universele Broederschap onder de Mensheid te vormen, zonder onderscheid in ras, geloof, geslacht, kaste of kleur. Het hele volwassen leven van Gandhi kan worden gezien als een poging om de levende geest van dit doel te belichamen. Het was de bron van inspiratie van zijn vruchtbare spirituele leven en zijn talrijke ‘experimenten met de waarheid’. Broederschap was ook de universele constante in zijn oplossing voor de complexe algebra van de religieuze groepsproblemen die India teisterden — en die de Britten zo slim uitbuiten. Toen Indiase onafhankelijkheid naderde en de gewelddadige meningsverschillen tussen de islamitische en hinduïstische Congresleden steeds heviger werden, zag Gandhi de hoop op een politieke vereniging in India afnemen. In een interview met Louis Fischer in juni 1946 betreurde Gandhi de duidelijk zelfingenomen houding van hinduïstische leden jegens islamitische leden van de Congresspartij. Daarnaast betreurde hij de degradatie van het islamitische geloof in de broederschap van de mensheid naar de broederschap van enkel Islamieten. In het licht van dit trieste, dubbele besef sprak Gandhi in duidelijke taal tot Louis Fisher: “Theosofie is de leer van Madame Blavatsky ... Theosofie is de broederschap van de mensheid.”⁽⁷⁾

In feite maakte Gandhi duidelijk dat H.P. Blavatsky de enig ware stem van Theosofie was en dat haar fundamentele idee van broederschap zo pijnlijk ontbrak bij zowel de hinduïstische als de islamitische voorvechters. Uiteindelijk leidde het gebrek aan broederlijke gevoelens in de Congresspartij tot een verwoestende verdeling van het verenigde Aryavarta, tot de gescheiden natiestaten Pakistan

en India. Wat een tragedie — met name voor het arme, ongelukkige Pakistan!

Onderzoek van religies, filosofieën en wetenschap

De *Tweede Doelstelling* van de Theosofische Beweging is de aanmoediging van vergelijkend onderzoek van religies, filosofieën en wetenschappen. Gandhi was Hindu — door eigen keuze en door geboorte. Hij was ook een ijverige bestudeerder van de grote wereldreligies. Toen hij tot de ontdekking kwam dat elke religieuze traditie een verschillende maar fundamentele set van spirituele waarheden belichaamt, verklaarde hij dat ‘Waarheid alleen God is’. Deze uitspraak komt overeen met het theosofische motto van de maharaja van Benares: “Er is geen religie hoger dan Waarheid.” Het is niet verwonderlijk dat, wanneer Waarheid God is, Gandhi fundamenteel geloofde in:

... de religie die Hinduïsme overstijgt, die jou wezenlijk verandert, die je onlosmakelijk verbindt aan de waarheid in je, en die continu zuivert. Het is het blijvende element in de menselijke natuur dat geen moeite te groot vindt om tot volle uitdrukking te komen, en dat de ziel rusteloos maakt totdat ze zichzelf heeft gevonden ...⁽⁸⁾

Dit idee van een soort ‘para-religie’ erkent en is in lijn met de diversiteit aan religieuze leerstellingen. Zoals de volle maan tegelijkertijd in veel verschillende meren wordt weerspiegeld, weerspiegelt elke authentieke religie een deel van de Absolute Waarheid. Dit vraagt niet alleen om een tolerantie voor de verschillende religieuze tradities, maar ook de wil om op zoek te gaan naar de achterliggende waarheden van beperkende dogma’s en rituelen. Het is dan ook niet verwonderlijk dat Gandhi de universele en universaliserende geest van Theosofie bewonderde. Deze waardering werd treffend en eenvoudig uitgedrukt in zijn voorwoord in het boek van Sophia Wadia, *The Brotherhood of Religions*: “En het begrip en respect voor de grote religies in de wereld is de basis van ware Theosofie.”⁽⁹⁾ In dit opzicht merkte Gandhi ook op dat ware religie, de *Sanatana Dharma*, niet alleen alle formele religies overstijgt, maar deze ook verenigt zonder de fundamentele, specifieke integriteit ervan teniet te doen. Deze dialectische visie gaat goed samen met ware *Theosofia*.

Studie van de verborgen natuurwetten

De *Derde Doelstelling* van de Theosofische Beweging is om de verborgen mysteriën der Natuur en de latente psy-

chische en geestelijke krachten van de mens te onderzoeken. Bij het doorlopen van de geschriften van Gandhi is het duidelijk te zien dat hij uitging van het 'onzichtbare', aangezien hij het Vedanta-geloof aanvaardde dat God in essentie vormloos is (*Nirguna Brahman*) en toch in iedere vorm aanwezig is (*Saguna Brahman*). Gandhi was ook overtuigd van *karma* en reïncarnatie. Verder erkende hij dat de morele wet bovenpersoonlijk en subtiel is en vele lagen heeft. In het mensenrijk betekent dit dat *karma* met name werkt via het denken. Dit inzicht in de karmagenererende kracht van denken zorgde af en toe voor bijzondere problemen voor Gandhi. Neem bijvoorbeeld zijn reactie op de Bihar-aardbeving in 1934. Na de aardbeving stelde Gandhi publiekelijk dat, in zijn optiek, de aardbeving veroorzaakt was door de zonde ten opzichte van de onaanraakbaren die begaan werd door de meeste kasten-Hindu's. Overal waren rationalisten geschokt en ontzet door deze uitspraak, evenals de goede vriend van Gandhi, Rabindranath Tagore. Tagore strafte Gandhi publiekelijk af en zei: "... fysieke catastrofes hebben hun onvermijdelijke en exclusieve oorsprong in bepaalde combinaties van fysieke feiten".⁽¹⁰⁾

De reactie van Gandhi op Tagore en zijn critici was: "Voor mij was de aardbeving geen bevlieging van God, noch een resultaat van de samenkomst van louter blinde krachten. We kennen niet alle wetten van God (*karma*), noch hun werking."⁽¹¹⁾ Het is interessant dat de kijk van Gandhi op de aardbeving parallel loopt met Aforisme #30 uit 'Aforismen over Karma' van William Q. Judge (die H.P.B. aan hem had doorgegeven). Aforisme #30 luidt:

Karma brengt natuurrampen voort door een kettingreactie via de mentale en astrale bestaansgebieden. Een ramp kan worden herleid tot een onmiddellijke fysieke oorzaak, zoals een inwendig vuur en atmosferische storing, maar deze danken hun ontstaan aan een verstoring die is teweeggebracht door de dynamische kracht van het menselijk denken.⁽¹²⁾

Terwijl Gandhi de realiteit van occulte wetten herkende, vond hij het een veelal ongezonder tijdverdrijf wanneer mystici, Hindu's en Theosofen zich richten op de verborgen en nog onontwikkelde psychologische krachten. De zorg van Gandhi heeft veel weg, zoals we weten, van de ernstige opmerking uit *De Brief van de Maha Chohan*, waarin het doel van universele broederschap fervent wordt hooggehouden en de fascinatie voor occulte krachten sterk wordt bekritiseerd. De Maha Chohan zegt daar, in

ondubbelzinnige woorden:

... het ware beter dat de Theosophical Society met haar beide ongelukkige Stichters ten onder gaat, dan dat we zouden toelaten dat deze slechts een academie voor magie en een instituut voor Occultisme zou worden!⁽¹³⁾

In de laatste uitgave van de krant *Harijan* van Gandhi, die ironisch genoeg verscheen op de dag van zijn moord (30 januari 1948), schreef Gandhi het volgende:

Er zijn veel bewonderenswaardige werken in de theosofische literatuur die men met het grootste profijt kan lezen; maar er wordt in mijn ogen te veel nadruk gelegd op ... intellectuele studies, op de ontwikkeling van occulte krachten, terwijl de kerngedachte van de Theosofie, de broederschap van de mens en de morele ontwikkeling van de mens, uit het oog is verloren.⁽¹⁴⁾

Gandhi concludeerde dat de gelijkheid van al het leven met God en het daaruit vloeiende principe van broederschap, de sleutels waren tot een zo compleet mogelijk leven voor iedereen. Dit is in lijn met de leidende en motiverende geest van de *Theosofia*, de Goddelijke Wijsheid.

Moderne beschaving

...Vroomheid zal afnemen tot de wereld volledig zal zijn ontaard. Stand zal slechts bepaald worden door bezit; rijkdom zal het enige motief voor toewijding zijn; passie zal de enige band zijn die de seksen verenigt; leugens zullen het enige middel tot succes in rechtszaken zijn; en vrouwen zullen slechts objecten van zintuiglijke bevrediging zijn." (Vishnu Purana, over het aankomende *Kali Yuga*)⁽¹⁵⁾

Volgens Gandhi is de ware vijand in ons turbulente, gewelddadige tijdperk niet simpelweg de slechte daden van individuen, de traagheid van maatschappelijke instellingen of steeds corrumperender machtspolitiek. Op een meer causaal niveau ligt de subtiel, ondermijnende vijand van de mens in de 'moderne beschaving'. 'Moderne beschaving' kunnen we omschrijven als een wijdverspreide mentale toestand waarin we volledig in de ban zijn van de *glitter* en *glamour* van het materiële leven — een toestand die overtuigend wordt beschreven door H.P.B. in haar artikel 'Civilization, the Death of Art and Beauty' ('Beschaving, de dood van kunst en schoonheid').⁽¹⁶⁾ Gandhi meende dat moderne beschaving het bewustzijn

in de kern corrumpert door het ontkennen van de realiteit van het spirituele en de behoeften van de menselijke ziel. Ons chaotische tijdperk moedigt de vermeerdering van lichamelijke genoegdoeningen aan, ten koste van de diepere behoefte aan expressie van de ziel. Het verdraait en ondermijnt ware moraliteit en de waardigheid van de menselijke zoektocht. Bovenal, moderne beschaving rationaliseert slechte daden in naam van het goede — in naam van het wereldse of ‘boven-wereldse’ goede.

Geloften en toegewijde dienst

Gandhi was ervan overtuigd dat de oplossing voor de ‘moderne beschaving’ erin ligt dat we de materiële denkbeelden over vooruitgang van hun illusoire aantrekkingskracht ontdoen, en de leidende rol van spirituele waarden in alle domeinen van het persoonlijk en openbaar leven herstellen. Deze herculische uitdaging die voortvloeit uit de neergaande beweging van het moderne tijdperk, vraagt om een soort seculier kloosterleven, waarbij moedige enkelingen de onvoorwaardelijke gelofte doen de samenleving – en met name de rechtelozen – constructief te dienen. Een onverschillige houding voor het lijden van anderen is onaanvaardbaar voor mannen en vrouwen die naar God zoeken. Zoals *De Stem van de Stilte* ons vertelt, is de geïsoleerde luister van in het woud levende yogi’s en afgeschermd kloosterlingen simpelweg de ‘... heerlijke maar egoïstische rust van de stille wildernis’. Directe, intelligente ondersteuning van de slachtoffers van hebzucht en onrecht, door mannen en vrouwen die vanuit werkelijk religieus, gewetensvol besef handelen, is de krachtige *wake-up call*. In dit opzicht waren de ashrams van Gandhi morele trainingsplaatsen voor toegewijde maatschappelijke hervormers, die in de context van een levende gemeenschap leerden om vanuit religieuze waarden te leven. De ashram-geloften en het ashram-werk gingen vooraf aan het opbouwende werk in de dorpen en aan deelname aan burgerlijke ongehoorzaamheid ten opzichte van de onrechtvaardige wetten van het Britse bestuur.

We zien dus dat wat we ‘seculier kloosterleven’ hebben genoemd, eigenlijk de vereniging, ‘het huwelijk’ is van religieuze geloften met toegewijde dienst aan de samenleving. Volgens Gandhi is onvoorwaardelijke toewijding de drijfkracht die van morele idealen een levende kracht in de samenleving maakt. Een louter intellectuele overtuiging is vaak zwak en machteloos te midden van moeilijke omstandigheden. En ook goede bedoelingen kunnen blind of dwaas zijn. Alleen een plechtig besluit, genomen voor de rechtbank van het geweten, verbindt je rede en

aspiratie tot een krachtige drager voor maatschappelijke verbetering. Geloften bieden ons niet alleen een moreel kompas, maar maken ook onze zelfbeheersing tot iets natuurlijks. Dit is inzichtelijk en bondig verwoord door Shri Raghavan Iyer:

De maatschappelijke en politieke hervormer heeft zelfdiscipline nodig, om zelf betrouwbaar te kunnen te zijn, en om in staat te zijn betrouwbaarheid en zelfbeheersing als vast patroon in de samenleving te stimuleren. En hij dient geloften af te leggen waaraan hij zich volledig verbindt. Geloften zijn dus het teken van een volledige, krachtige en authentieke persoonlijke betrokkenheid bij het gekozen ideaal en de nagestreefde maatschappelijke doeleinden.⁽¹⁷⁾

Maatschappelijke hervorming

Je verandert je leven door je hart te veranderen – Gandhi.⁽¹⁸⁾

Volgens Gandhi is de samenleving nodig omdat wij mensen van elkaar afhankelijk zijn. Een samenleving is een levend geheel van geordende, maar niet noodzakelijkerwijs statische, menselijke relaties. Alleen door onze dharma of plicht op geschikte wijze te vervullen, leren we de complexe geometrie van ‘sociale verbanden’ in de diverse samenlevingen over de hele wereld kennen en beheersen. Alleen door onze verantwoordelijkheden jegens onze familie, gemeente, land en de mensheid als geheel waarheidsgetrouw en geweldloos te vervullen, worden we het goddelijke werkelijk waardig. Waarom? Omdat de mens God in het klein is. Door anderen verstandig en oprecht ten dienste te zijn, realiseren we geleidelijk de Goddelijke Aanwezigheid. Zo gezien, ontdekken we God zowel wanneer we naar ‘buiten’ kijken als wanneer we naar ‘binnen’ keren.

Plichten en rechten

Volgens Gandhi komen plichten duidelijk op de eerste plaats, en rechten op de tweede. Ons enig werkelijke recht is ons recht om onze verschillende verantwoordelijkheden vrij en intelligent uit te oefenen. Nergens is deze voorrang van plichten op rechten duidelijker verwoord dan in het weerwoord van Gandhi op de Engelse romanschrijver H.G. Wells. In 1940 stelde Wells een beknopt document op met als titel: ‘De Rechten van de Mens’ — een voorloper op de ‘Universele Verklaring van de Rechten van de Mens’, die in 1948 door de Verenigde Naties zijn aangenomen.

Hij stuurde zijn zorgvuldig opgestelde verklaring over de universele rechten per telegraaf naar Gandhi, en vroeg hem naar zijn opmerkingen. Gandhi reageerde direct – ook per telegraaf – met de volgende woorden:

Heb uw telegram ontvangen. Heb uw vijf artikelen zorgvuldig gelezen. Sta me toe te zeggen dat u op het verkeerde spoor zit. Ik ben er zeker van dat ik een beter handvest van rechten kan opstellen dan u heeft opgesteld. Maar waar zou dat goed voor zijn? Wie zou deze rechten bewaken? Als u propaganda of volksonderwijs bedoelt, bent u begonnen aan het verkeerde eind. Ik opper u het juiste pad. Begin met een Handvest van de Plichten van de Mens en ik verzeker u dat de rechten erop zullen volgen zoals lente volgt op winter. Ik schrijf uit ervaring. Als jongeman begon ik in het leven met de poging om mijn rechten te laten gelden, maar ik kwam er al snel achter dat ik er geen had ... Dus toen begon ik me af te vragen wat mijn plicht was ten opzichte van mijn vrouw, mijn kinderen, vrienden, metgezellen en de samenleving, en die plicht te vervullen. En ik bevind me nu in de situatie dat ik grotere rechten heb, wellicht, dan wie dan ook.⁽¹⁹⁾

Volgens Gandhi is plicht meer dan de ‘samenhangende factor’ die een gemeenschap van morele individuen integreert en in stand houdt. Dharma kan ook een revolutionaire kracht zijn. In een steeds veranderend universum, zijn samenlevingen continu aan het kantelen, altijd in een vorm van dynamische onevenwichtigheid. Dit geldt met name in onze eigen tijd. Naarmate de moderne beschaving zich steeds verder verspreid, en daarbij bijna iedere cultuur in het Oosten en Westen vergiftigt en van haar traditionele waarden afsnijdt, kan alleen een sterk besef van verantwoordelijkheidsgevoel jegens de ‘God-in-de-mens’ op een geweldloze manier de maatschappelijke onrechtvaardigheden rechtekken, grieven uit het verleden genezen, kloven tussen rassen overbruggen, religieuze uitwassen zuiveren en elke vorm van bestuur ontdoen van schone schijn. Waarheidsgetrouw en welwillend handelen is het essentiële, altijd revolutionaire tegengif voor de morele ‘verdraaiingen’ van *Kali Yuga* — zelfs als dit tegengif een hoge tol eist van de moedige enkelingen die een voorbeeld durven te zijn.

Ideaalbeelden

Gandhi werd zijn hele leven geïnspireerd door de persoonlijke offers die vele mannen en vrouwen brachten voor de zaak van menselijke rechtvaardigheid. Ook vormde hij in

zijn denken ideaalbeelden van historische en legendarische helden. Interessant genoeg voor ons in het Westen was een van zijn historische helden Socrates. Blijkbaar heeft Gandhi een aantal vroege dialogen van Plato gelezen. In ieder geval heeft hij de *Apologie* van Plato gelezen. Gandhi was diep onder de indruk van het karakter van Socrates. Hij was een perfect voorbeeld van iemand die geweldloos leed omwille van waarheid en recht. Socrates was volgens Gandhi een ware *satyagrahi*, een Prometheus die zelfstandig vasthield aan de waarheid, om zo zijn medemens te verheffen. De waardering van Gandhi voor Socrates was zo groot dat hij zijn eigen verkorte vertaling van de *Apologie* van Plato in het Gujarati publiceerde, om de Indiase gemeenschap in Zuid-Afrika op te wekken deel te nemen aan burgerlijke ongehoorzaamheid. Zijn vertolking van de *Apologie* (wat ‘verdediging’ betekent in het Grieks) verscheen in 1908 in zijn tijdschrift *Indian Opinion*. Het werd later als pamflet verspreid in Bombay, India, en werd prompt door de Britse onderkoning verboden.

Tijdens zijn leven initieerde Gandhi zelf vele religieuze en maatschappelijke hervormingen, vanuit zijn onvoorwaardelijke toewijding aan waarheid en geweldloosheid. Hij probeerde bijvoorbeeld het Hinduïsme te zuiveren door de smetten van onaanraakbaarheid, kindhuwelijken en het offeren van dieren te verwijderen. Hij probeerde de waardigheid van de vrouw te herstellen door erop aan te dringen dat een weduwe het recht heeft om te hertrouwen en door vrouwen bij alles wat we in het leven ondernemen, gelijkwaardige partners van mannen te maken. Hij probeerde het onderwijs te hervormen door hoofd, hart en handen in alle opeenvolgende stadia van het leren te integreren. Hij startte het radicale idee van geweldloze burgerlijke ongehoorzaamheid aan onrechtvaardige wetten en werkte eveneens het revolutionaire ideaal van geweldloos socialisme uit, met het dorp als de primaire socio-politieke eenheid.

Verandering van het hart en geweldloos lijden

Wat theosofisch gezien het belangrijkste is, is dat Gandhi de overtuiging had dat zelf-hervorming en maatschappelijke hervorming verweven zijn en dat de sleutel tot beide ligt in het ervaren van een radicale ‘verandering van het hart’. (De Buddha zei, in dit verband, dat de grootste magie datgene is wat een permanente verandering ten goede in het hart van een ander teweegbrengt.) Naarmate een toegewijde sociaal hervormer geweldlozer is, lukt het hem beter de mogelijke schade aan anderen tot een mini-

mum te beperken. Daardoor roept hij minder ongewenst karma op. Hiernaast zorgt geweldloos handelen ervoor dat de daders van een bepaalde onrechtvaardigheid mogelijk beter doorzien dat dat werkelijk onrechtvaardig is. Verder kan het lijden van de hervormer zelf, het hart van zijn tegenstanders wakker schudden en maakt het de bereidheid om het goed te maken, tot zelfcorrectie, aan hun kant waarschijnlijker. Maar Gandhi geloofde ook – wat veelzeggend is – dat als een maatschappelijk werker geweldloos lijdt voor een waardig doel, dat dat ervoor zorgt dat hij sneller zijn eigen mogelijke fouten en vergissingen inziet en, precies als zijn tegenstanders, zonodig tot zelfcorrectie en berouw komt.

Zoals we zien ervaren zowel de hervormer als de gene-die-hervormd-moet-worden, gewoonlijk een vorm van lijden. De maatschappelijk hervormer ervaart creatieve *tapas* (Sanskrit voor verhitting, lijden, red.) door te proberen constructieve maatschappelijke verandering, door middel van constructief geweldloos handelen, tot stand te brengen. Degene-die-hervormd-moet-worden ervaart het vuur van *tapas* door de uiteindelijke pijn die zijn onjuist handelen oproept, en door het ontvullende besef dat gewetensvol ‘je fouten goedmaken’ een pijnlijk en moeizaam proces is. Dat besef vind je bijvoorbeeld in het buddhistische verhaal van de bandiet Angulimala, die sterk leed bij zijn pogingen om de dorpelingen die hij voorheen geterroriseerd had, te dienen.

Trusteeship

Volgens Gandhi is het principe dat ieder een ‘beheerder’ is (‘trusteeship’) de cruciale hefboom voor lange termijn maatschappelijke en economische hervorming. Ieder is de beheerder van zijn talenten, kennis en vaardigheden. Hij moet deze op vrijwillige basis gebruiken om de samenleving te verbeteren, op de manier – welke dan ook – waar zijn natuurlijke dharma hem toe aanzet. De ondernemer die dankzij zijn vermogens rijkdom vergaart bijvoorbeeld, is moreel verplicht om zijn inkomen op creatieve manieren te herverdelen over activiteiten waar de maatschappij behoefte aan heeft. Hij zou echter niet door de staat gedwongen moeten worden om dat te doen. Het is onrechtvaardig om een succesvolle zakenman met geweld van zijn rijkdom te beroven. Als iemand het zelf niet wil, als er geen geleidelijke ommekeer in iemands hart plaatsvindt, zal elke afgedwongen verandering voor een zinvol maatschappelijk doel tot niets leiden. Het produceert uiteindelijk een tegenreactie, die niet eenvoudig te vermijden is.

Laatste gedachten

Mijn leven is mijn boodschap – Gandhi.⁽²⁰⁾

Wat kunnen we leren van Gandhi waardoor we het Bodhisattvische Pad beter kunnen bewandelen? Wat we uit het leven en de leringen van Gandhi kunnen halen, is dat het ergste probleem voor de mensheid in deze kritische periode niet zozeer ligt in onwetendheid of fysiek geweld, maar veeleer in een ‘verkeerd gerichte wil’. Deze sterk verankerde mentale ‘verdraaiing’ is in feite de weigering om lessen te trekken, en een dergelijke weigering verwringt en vervormt onze persoonlijkheid. In zekere zin is deze ‘verdraaide wil’ eigenlijk de lange schaduw van Atlantische trots, die onze erkenning en navolging van de God-in-de-mens en de God-in-de-Natuur verhindert.

Wat is dan de remedie voor deze langdurige Atlantische kwaal, deze ziekte van de wil? Het medicijn van Gandhi is erg moeilijk te slikken in onze onrustige, oneerbiedige tijd. Zijn spirituele remedie tegen menselijke morele degeneratie is het welbewust aankweken van een allesomvattend besef van eerbied voor de alomtegenwoordige goddelijkheid, voor wat ten eerste heilig is. Alleen de mentale houding van eerbied voor God, mens en Natuur kunnen de trots doen verschrompelen en de bitterharde brok van morele degeneratie verzachten. Er zit, zoals Gandhi liet zien, een transformerende kracht in ware eerbied. Zijn lichtende aanwezigheid is niet alleen helend voor de nederige bezitter van deze zuiverende kracht, maar voor allen die binnen de kring van zijn goddelijke uitstraling komen.

Maar, om elke onduidelijkheid weg te nemen: ware eerbied is niet voor de meegaande, passieve, conventioneel religieuze of onderdanige mens. Eerbied is energiek spiritueel en vraagt om een onversaagde houding van het hart, een moedigheid staan voor de intrinsieke wijsheid en onsterfelijkheid van de menselijke ziel. Wie innerlijk in eerbied buigt voor alles en iedereen – zelfs voor een hondenerter zoals Krishna zegt – roept een oorlog op in zijn eigen inborst. Maar het is een heilige oorlog en elke overwinning is een zegen en elke mislukking een ‘leermoment’. Innerlijke eerbied roept uiteindelijk de God ‘vanuit het hoge’ op en verbant de demon in ons. Daardoor leren we stap voor stap de waarheid zien, en wordt geweldloos handelen voor ons even natuurlijk als ademhalen.

Theosofisch gesproken is de remedie van Gandhi voor de ziel (eerbied) volkomen logisch. Is ons niet geleerd door H.P. Blavatsky dat toen de mensheid meer dan achttien miljoen jaren geleden verlicht werd, dat de mensen een

natuurlijke eerbied voelden voor het goddelijke in hun stamvaders, voor het goddelijke in hun medemensen en voor het goddelijke in henzelf? Verklaarde niet de illustere spirituele leraar Pythagoras aan alle zoekers van wijsheid in zijn mini-gemeenschap in Crotona, dat het mentaal eerbiedigen van wat heilig en gewijd is, fundamenteel is voor het spirituele leven, voor een heilzaam leven? Zegt Pythagoras niet in zijn *Gouden Verzen* dat men de onsterfelijke goden moet vereren, de eed hooghouden en ook de helden die "... vol van goedheid en licht" zijn, vereren?⁽²¹⁾ In feite kunnen we ons afvragen of waarheidsgetrouwe en liefdevolle handelingen zelfs wel mogelijk zijn zonder eerbied voor onze ouders, onze leraren, onze vrienden, onze weldoeners en zelfs onze vijanden? Is niet iedereen onze leraar? In een tijdperk van een sterk groeiend gevoel van desillusie over elke vorm van gezag, moeten we ons niet in de slaap van spirituele vergetelheid laten sussen. We moeten onszelf elke dag eraan herinneren dat eerbied voor de ziel, en respect voor de deugden en beperkingen van eenieder, de sleutel is tot leren, geluk en morele en spirituele groei. Alleen eerbied voor het heilige kan een verloren, maar opnieuw oproepbare spirituele onschuld herstellen en maakt van ons allen weer "kinderen van het licht, die de wereld intrekken om liefdevolle dienst te verlenen aan al wat leeft".⁽²²⁾

Als dit allemaal klopt, dan kunnen we misschien stellen dat ware eerbied de Lemurische remedie is tegen Atlantische ziekten, die in ons Vijfde Wortelras nog steeds in wisselende gedaanten tot uiting komen, terwijl we al snel vele cruciale 'keuzemomenten' naderen, in de 21e eeuw en daarna.

Ik zal mijn toelichtingen op Gandhi eindigen met het lezen van een strofe van een gedicht van de 19e-eeuwse Dichter des Vaderlands van Groot-Brittannië, Alfred, Lord Tennyson:

Laat kennis groeien, immer verder reiken,
Maar laat meer eerbied ons beklijven;
Opdat verstand en ziel, wel-harmoniërend,
Als één, muziek mogen maken als weleer,
Maar grootser en hoogstaander.

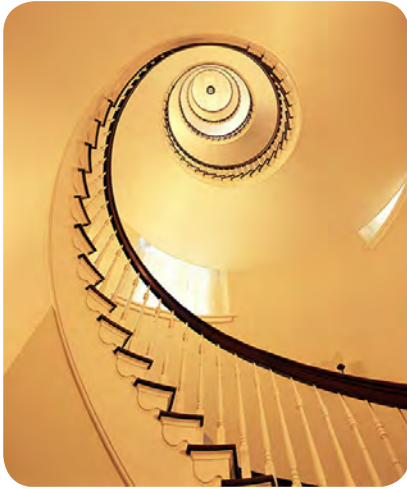
("Let knowledge grow from more to more,
But more of reverence in us dwell;
That mind and soul, according well,
May make one music as before, but vaster.")

Dit is door en door gandhiaans.

Referenties

1. Louis Fischer, *The Life of Mahatma Gandhi*. Harper and Row, paperbackeditie, 1983.
2. Raghavan Iyer, *The Moral and Political Thought of Mahatma Gandhi*. Oxford University Press, 1973.
3. Albert Einstein en Otto Nathan, *Einstein On Peace*. Random House, 1981. (Opgelezen door de hoogstaande Amerikaanse verslaggever Edward R. Murrow, ter gelegenheid van de begrafenis van Gandhi in New Delhi.)
4. Zie ref. 1, blz. 437.
5. Pyarelal Nayar, *Mahatma Gandhi: The Early Phase*. Navjivan Trust, 1956, blz. 259.
6. Zie ref. 1, blz. 437.
7. Zie ref. 1, blz. 437.
8. 'Young India', 5 December 1920, blz. 2.
9. Gandhi, 'Foreword'. In: Sophia Wadia, *The Brotherhood of Religions*. International Book House, 1944, blz. 3.
10. Sabyasachi Bhattacharya (editor), *The Mahatma and the Poet: Letters and Debates between Gandhi and Tagore, 1915-1941*. National Book Trust, eerste editie, 1997; zie review door Venu Govindu op de website 'India Together', Mei 2003: <http://www.indiatogether.org/gndhtgore-reviews>.
11. Zie ref. 10.
12. *Theosophical Tenets: the Path of Self-Regeneration*. Concord Grove Press, 1987, blz. 103.
13. Raghavan Iyer (red.), *Human Solidarity: Universal Brotherhood*. Concord Grove Press, 1987, blz. 9.
14. *Harijan*, 30 januari 1948, geciteerd op de website van 'Gandhi-Serve Foundation'.
15. H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer*. Diverse uitgaven, deel 1, blz. 377 (pag. oorspr. Engelse editie).
16. H.P. Blavatsky, 'Civilization, the Death of Art and Beauty'. Artikel in: *Collected Writings*, deel 13, The Theosophical Publishing House 1982, blz. 177.
17. Zie ref. 2, blz. 73.
18. Geciteerd op verschillende websites, maar zonder referentie.
19. Raghavan Iyer, *The Moral and Political Writings of Mahatma Gandhi*. Clarendon Press, Oxford 1987, Deel 3, blz. 492.
20. Uit de film 'Mahatma: Life of Gandhi 1869 – 1948': reactie van Gandhi als een journalist vraagt wat zijn boodschap aan de wereld is.
21. A. Rowe (vertaler), *The Golden Verses of Pythagoras, with the Commentary of Hierocles*. Concord Grove Press, 1983, blz. 18.
22. 'Theosophy School Chant', United Lodge of Theosophists.
23. Alfred, Lord Tennyson, het gedicht 'In Memoriam, A.H.H.', 1850, stanza 7.
24. *De Bhagavad Gītā, het Boek van Yoga*. Stichting I.S.I.S., Den Haag 1979, toelichting op blz. 250, begin zestiende hoofdstuk 'Yoga door het onderscheiden van het Goddelijke en het niet-Goddelijke'.

Helpen of zelfontwikkeling?

Er zijn spirituele bewegingen en cursussen die spiritualiteit trachten te bevorderen, die stellen dat je je eerst zelf moet ontwikkelen, voordat je anderen kunt gaan helpen. Sommige gaan daar tamelijk ver in. Ze zeggen: je moet eerst zelf goed in je vel zitten, je moet van jezelf houden. Pas als je helemaal happy met jezelf bent, jezelf spiritueel ontwikkeld hebt, dan ben je in staat om iets voor een ander te doen.

De vraag is of dat waar is.

Of je je eerst spiritueel moet ontwikkelen voordat je een ander kunt helpen, is een vraag die niet gemakkelijk te beantwoorden is, vooral niet als je nog niet zo geoefend bent in het herkennen van wat spiritualiteit werkelijk is. Daarom is het goed om, voordat je deze essentiële vraag gaat proberen te beantwoorden, je eerst af te vragen wat spiritualiteit is. Daarna moeten we onderzoeken wat helpen eigenlijk is.

Wat is spiritualiteit?

Het merkwaardige verschijnsel doet zich voor dat er geen consensus over spiritualiteit is. Sterker: de opvattingen lopen behoorlijk uiteen. Er is geen algemene definitie. Kijk bijvoorbeeld wat Wikipedia hierover schrijft:

Spiritualiteit heeft in de breedste zin te maken met zaken die de geest

(Latijn spiritus) betreffen. Het woord wordt op vele manieren gebruikt en kan te maken hebben met religie of bovennatuurlijke krachten, maar de nadruk ligt op de persoonlijke innerlijke ervaring.

Veel wijzer zijn we niet geworden. Spiritualiteit heeft te maken met geest, religie, bovennatuurlijke zaken, maar niettemin ligt de nadruk ook op innerlijke ervaring.

Veel beter dan te achterhalen wat anderen van spiritualiteit vinden, is zelf op onderzoek uit te gaan. Je kunt dat het best volgens de socratische methode doen. Ga net als Socrates van weleer ervan uit dat je over deze zaken niets weet. Maak je los van alle vooropgezette meningen en voer vervolgens een vraaggesprek met jezelf. Welnu, als spiritualiteit met onze geest te maken heeft, laten we daarom ons als eerste de vraag stellen wat

Kerngedachten:

» Juist datgene in de mens waardoor hij zichzelf vergeet, is spiritueel en blijvend.

» De ander helpen = je spiritueel ontwikkelen.

» Helpen: materieel, mentaal en spiritueel alles delen met je medemensen.

» Eenzijdige spirituele zelfontwikkeling leidt uiteindelijk tot stilstand en isolement.

‘geest’ eigenlijk is.

Ook dat woord wordt in verschillende betekenissen gebruikt. Maar wat al die betekenissen gemeen hebben, is dat geest als iets anders wordt beschouwd dan materie. De stoffelijke of materiële wereld is de wereld die we met onze zintuigen waarnemen. Het kenmerkende van geest is daarentegen dat hij niet zintuiglijk waarneembaar is. Geest (*spiritus*) betekent letterlijk ‘wind’. Evenals de wind is de geest niet te zien, alleen slechts te ervaren.

Nu kun je de vraag stellen: is alles wat niet materieel is dan spiritueel? Als je op deze vraag bevestigend zou antwoorden, betekent het dat zaken als haat, jaloezie, weersin, wrevel en achterdocht ook spiritueel zijn, want al deze eigenschappen zijn niet te zien.

Er is echter een tweede element dat onlosmakelijk aan het begrip ‘geest’ gekoppeld is, en dat is dat het altijd ook te maken heeft met de kern van de dingen. Als je spreekt over de geest van een lering of de geest van de wet, dan heb je het over de essentie of het wezenlijke van die lering of die wet.

Zo zou je over de geest van de mens kunnen spreken, als over het meest wezenlijke van wat een mens is. Spiritualiteit betekent dan dat je die geest tot ontwikkeling brengt. Moet je dat doen voordat je mensen kunt helpen?

Wat is de kern van de mens?

Wat is nu het meest wezenlijke van een mens? Het antwoord op die vraag is volledig afhankelijk van je visie op wat een mens is. Beschouw je de mens als een bijzonder zoogdier, zoals de materialistische biologie doet, dan is het meest wezenlijke de evolutionaire status van zijn lichaam, en met name zijn hersenen. Immers, als je ervan uitgaat dat de mens niets meer is dan zijn lichaam, dan is zijn brein het meest wezenlijk.

De *spiritueel* georiënteerde mens echter gaat uit van datgene wat niet materieel is; dat wat zich onttrekt aan de zintuiglijke waarneming. Het wezenlijke van een mens moet zich dan bevinden in het onzichtbare.

Maar zoals we zojuist al beweerden, is niet alles wat onzichtbaar is even verheven. We kunnen dan ook niet aannemen dat in haat of jaloezie de essentie van de mens ligt. Waar dan?

Welnu, moet het wezenlijke van een mens niet liggen in iets wat boven de tijdelijkheid verheven is? Wat in de mens is dan duurzaam?

Gevoelens en begeerten zijn weliswaar niet waarneembaar, maar ze zijn vergankelijk. Gevoelens komen en gaan. Soms zijn we zelf verbaasd dat we voor iemand of iets be-

paalde gevoelens hebben gekoesterd. Hetzelfde geldt voor begeerten. We begeren iets en als we het hebben, verliest het zijn aantrekkingskracht. Er zit hoegenaamd niets blijvends in onze gevoelens en begeerten. Ja, alles waarin het eigen ‘ik’ een dominerende rol speelt, is vergankelijk. Daarom kan de kern van de mens nooit liggen in de eigen persoonlijkheid, die gekenmerkt wordt door de waan dat ze losstaat van anderen, dat die anderen niets met haar te maken hebben. Het zijn juist die persoonlijk-gerichte gedachten die als een klapproos in de wind verwaaien en geen enkele duurzaamheid hebben.

Wat is er dan wel duurzaam in de mens? Het paradoxale antwoord is, dat juist datgene in de mens waardoor hij zichzelf vergeet, blijvend is. Terwijl persoonlijke gevoelens, die je bijvoorbeeld voor een hobby, een liedje of een mens koestert, vaak met het verstrijken van de tijd wegwijnen of hun waarde verliezen, is datgene wat bovenpersoonlijk is veel duurzamer. Dat begint al bij bepaalde intellectuele vaardigheden of kennis. Die vergeet je niet snel. Maar nog meer doet het zich voor bij werkelijk inzicht of begrip. Als iemand ooit bijvoorbeeld een wiskundige wetmatigheid begrepen heeft, dan vergeet hij die zelden of nooit. En als je ooit weleens een besef van eenheid hebt ervaren, bijvoorbeeld in een schitterende sterrennacht in de bergen, dan blijft die gewaarwording altijd bij je.

Het kenmerk van dit bovenpersoonlijke is dat het je doet leven in het besef van verbondenheid, of zelfs eenheid. Je ervaart je verwantschap met anderen: medemensen, maar ook dieren, planten, sterren, ja, met wat niet?

Als we dit alles overwegen, ligt het dan niet voor de hand dat het wezenlijke van de mens – zijn geest – dat onzichtbare aspect in hem is, dat hem zijn verwantschap en eenheid doet beseffen met al het overige leven?

Ontwikkelen van spiritualiteit

Er zijn dus mensen en bewegingen die beweren dat je pas iets voor een ander kan betekenen, als je jezelf spiritueel ontwikkeld hebt. Wat houdt dat eigenlijk in: je spiritueel ontwikkelen? Moet je je daarvoor afzonderen van de wereld? Moet je bepaalde vormen van yoga of meditatie beoefenen? Moet je ophouden met vlees te eten? Heeft het te maken met het inrichten van je huis?

Nee, al dit soort zaken zijn op zijn best hulpmiddelen, die je kunnen stimuleren je spiritueel te ontwikkelen. Maar het is nooit de ontwikkeling zelf.

Kijk, als het waar is dat de geest van de mens dat aspect in hem is dat hem doet leven in het besef van verbondenheid of eenheid, dan is precies het toenemen van dit besef de

Oudere leerling die jongere leerlingen helpt bij huiswerk (niet wachten met helpen tot je je diploma hebt).

spirituele ontwikkeling. Je spirituele ontwikkeling is dus afhankelijk van de mate waarin je doordrongen bent van de onlosmakelijke banden tussen de verschillende levens, en de essentiële eenheid van al die wezens.

Je moet daarom een heldere visie op de eenheid van het leven hebben. Die visie moet heel je denken en doen kleuren.

Geen tijd voor de ander?

De opvatting nu dat je je eerst spiritueel moet ontwikkelen voordat je iemand kan helpen, spruit blijkbaar voort uit de gedachte dat als je bezig bent je spiritueel te ontwikkelen, je geen tijd voor die ander hebt. Het is dan zoiets als: ik kan nu geen Frans leren, want ik ben bezig met wiskunde. Maar dit gaat geheel en al voorbij aan wat onze geest en wat spiritualiteit is. Als de geest ons doet leven in het besef van verbondenheid en eenheid, dan zullen we, als we ons spiritueel ontwikkelen, niets anders kunnen doen dan er voor die ander *zijn*.

Waarom? Omdat je beseft dat de ander niet een ander is! Als alles één is, dan is de ander een deel van jezelf en jij een deel van die ander. In dezelfde mate waarop je je richt op je eigen geestelijke kern – je eigen innerlijke godheid – neemt je besef van verbondenheid met je medemensen toe. Dat is de werkelijke grondslag van de twee Bijbelse geboden die in het Nieuwe Testament te vinden zijn.⁽¹⁾ Het eerste gebod is dat je je (innerlijke) god met heel je hart en ziel moet liefhebben. Het tweede gebod is *gelijk aan het eerste* en zegt dat je je naaste moet liefhebben als jezelf.

Dus: het liefhebben – of ontwikkelen – van je innerlijke god (de geest) is identiek aan het liefhebben (helpen) van je naasten. Als je je naasten helpt en liefhebt, help je jezelf. En jezelf is dan niet je persoonlijkheid, maar je geest. Daarom: als je jezelf verbetert, verbeter je de wereld. Je kunt spirituele ontwikkeling niet loskoppelen van het helpen van anderen.

Wat is helpen?

Nu zijn er verschillende vormen van helpen. En niet elke vorm is duurzaam, is dus werkelijk helpen. Helpen betekent niet dat je voor iemand de kastanjes uit het vuur haalt. Het betekent niet dat je beslissingen voor anderen neemt of anderen bepaalde keuzes, al dan niet met dwang, oplegt.

De plicht van een ander is vol gevaar, zegt de *Bhagavad-Gītā*.⁽²⁾

Ieder mens is in zijn kern een spiritueel wezen, heeft potentieel dezelfde mogelijkheden als wie dan ook. Elk mens beseft in de kern van zijn wezen, dat er eenheid is. In de menselijke geest liggen de oplossingen voor de uitdagingen en problemen van onze wereld. De enige uitweg is naar binnen. Niemand kan voor een ander dat besef ontwikkelen. Niemand kan voor een ander leren.

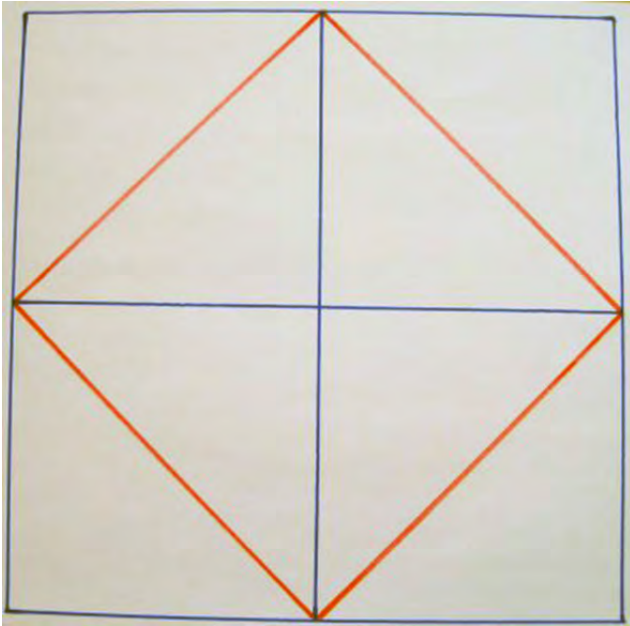
Kunnen we die ander dan nooit helpen?

Jazeker, dat kunnen we wel. We kunnen onze medemensen helpen door ze de werkelijkheid van het spirituele te doen beseffen. Het beste doen we dat door het geven van het voorbeeld. Als je laat zien dat je leeft in het besef van eenheid, dan ben je een inspirerende kracht in de wereld. Dat houdt in dat je zowel materieel, mentaal en spiritueel alles deelt met je medemensen. Je deelt je brood (materie), maar ook je kennis (mentaal) en je inzicht (spiritueel) met anderen.

Je brood delen, houdt in dat je niet meer van de aardse welvaart tot je neemt, dan je nodig hebt om te leven. Als anderen hierin gebrek lijden, draag je ertoe bij dat zij ook voldoende door de aarde gevoed worden. In feite is dit nog het gemakkelijkst.

Je kennis delen verplicht je allereerst zelf die kennis te vergaren. Dus je moet een leergierig intellect hebben, bereid zijn te studeren. Maar je studeert niet voor jezelf. Je doet het voor het geheel.

In Plato's dialoog *Menoon* (82b-86c Plato-paginerings) laat Socrates een jonge slaaf een wiskundige wetmatigheid ontdekken, louter door het stellen van vragen. Hij laat hem ontdekken dat het rode vierkant een tweemaal zo groot oppervlak heeft als een klein blauw vierkant. Dit bewijst, betoogt Socrates, dat deze kennis al sluimerend in de jongen aanwezig was.

Ten slotte moet je je meest verheven ideaal delen. Je spirituele wijsheid inbrengen.

Dat laatste betekent overigens niet dat je al je theosofische kennis zomaar aan anderen moet geven. Daar kunnen alleen maar misverstanden uit voortkomen. Nee, je moet de essentie van je spirituele wijsheid zo aan mensen verkondigen, dat ze die begrijpen en met de minste kans dat er misverstanden uit voortvloeien.

Je eigen spirituele ontwikkeling is een 'bijproduct'.

Het gaat dus vooral om een geesteshouding, een *mindset*. Spiritualiteit wil zeggen dat je jezelf onderdeel weet van het grote geheel en daarom niets anders kunt en wilt doen dan de anderen te inspireren het pad te bewandelen, dat uiteindelijk leidt naar een volledige ontplooiing van de spirituele kwaliteiten.

Dat is de houding van iemand die spiritueel is of zich spiritueel wil ontwikkelen. In feite is de ander zijn doel en zijn eigen ontwikkeling is niets anders dan een 'bijproduct'. Want juist door die ander centraal te stellen, groei je enorm. Je zult voortdurend voor het vraagstuk komen te staan, hoe je je medemensen het best helpt, op de meest wijze manier onderwijst en inspireert. Daarvoor zul je zelf moeten leren, groeien. Maar die studie en groei heeft nooit

als doel dat je zelf spiritueler wordt. De zelfontwikkeling betekent alleen maar dat je jezelf geschikt of geschikter maakt om je medemensen te helpen.

Hoe weinig spiritueel je ook ontwikkeld bent, er zijn altijd mensen die nog minder weten dan jij en die jou dus nodig hebben. Wanneer je hen tracht te helpen, word je vaak geconfronteerd met je eigen gebrek aan wijsheid. Dat is dan de motivatie om te studeren. Dus niet de studie op zich staat centraal, maar het helpen van de ander.

De ander helpen = je spiritueel ontwikkelen

Als je werkelijk iets begrijpt van je geest, de kern van je wezen, dan zul je nooit je afvragen óf je je spiritueel moet ontwikkelen óf de ander moet helpen. De ander helpen is je spiritueel ontwikkelen.

Als je je spiritueel ontwikkelt met voorbijgaan aan het helpen van anderen, heb je de *essentie* van je geest niet begrepen en ben je in zeker opzicht spiritueel kreupel.

Laten we dit eens illustreren aan de hand van voorbeelden. Je hebt je voorgenomen om een avond een spiritueel boek te lezen, te mediteren of rustig na te denken over een verheven onderwerp. De telefoon gaat. Een kennis vraagt je om hulp. Wat doe je?

Een ander voorbeeld. Je wilt tijdens de vakantie naar een rustig oord. Je koffer is vol met inspirerende boeken. Je neemt je voor lange wandelingen te maken, zodat je rustig kunt nadenken over verheven zaken. Dan hoor je dat een familielid op sterven ligt en dat hij in zijn laatste dagen graag met jou over allerlei dingen wil spreken. Wat doe je? Stel dat je voor jezelf kiest. Je neemt de telefoon niet op of gaat toch op vakantie. Dan creëer of versterk je een bepaalde karakteristiek; je vindt je eigen spirituele rust of gelukzaligheid belangrijker dan het welzijn van anderen. Is dat spiritueel? Is spiritueel niet juist, dat je de relaties met anderen beseft? Dus door voor jezelf te kiezen, belemmer je je eigen spirituele ontwikkeling.

Als je daarentegen voor de ander kiest, heb je het spirituele aspect in je een beetje 'wakkerder', actiever gemaakt. Je hebt immers iets meer begrepen van de essentiële eenheid van al het leven. Als een 'aspect van die eenheid' – je medemens – jou nodig heeft, kun je daarom niet anders dan die hulpkreet honoreren.

Wel of niet Nirvāna?

Het toepassen van de essentiële eenheid van al het leven is hetzelfde als het beoefenen van mededogen. Mededogen betekent dat je je volledig met het grote geheel vereenzelvigt en daarnaar ook handelt. Er zijn zelfs mensen die

dit op zo'n allesomvattende wijze doen, dat ze hun eigen spirituele groei zelfs afremmen om de ander te kunnen (blijven) helpen.

Deze mensen worden in het Buddhisme *Bodhisattva's* genoemd. Een Bodhisattva is iemand die bijna Buddhaschap bereikt heeft. Dat betekent dat hij bijna de gelukzaligheid van Nirvāna mag smaken. Hij weigert echter de laatste stap te nemen. Hij wil Nirvāna niet betreden, want als hij dat doet, kan hij zijn medemensen niet meer ten dienste zijn. Een mens die zich volledig spiritueel heeft ontwikkeld en feitelijk los is gekomen van alle aardse bindingen, kan er namelijk voor kiezen toch in de sfeer van de aarde en de mensheid te blijven. Zo'n Bodhisattva neemt dan het 'kleed' of lichaam van een *Nirmānakāya* aan. Dat betekent dat hij bewust in zijn verschijningsvorm aardse elementen blijft onderhouden, opdat hij een inspirerende kracht voor zijn medemensen blijft. Hij is het toonbeeld van mededogen.

Buddha's die wel de rust van Nirvāna willen smaken, hebben het *Nirmānakāya*-kleed nooit ontwikkeld. Ze hebben de verbindingen met hun medemensen verbroken en kunnen hen daarom niet meer helpen.

Nu spreken we hier over zeer verheven menselijke wezens, die de gemiddelde mens zover vooruit zijn, dat ze voor ons half-goddelijk lijken. Toch waren zij ook eens mensen zoals wij thans zijn.

Stel nu dat iemand zijn eigen spirituele rust prefereert boven zijn medemens tot steun te zijn. We spreken dus over die mens die de telefoon niet opneemt als hij wil gaan mediteren. Als hij die karakteristiek blijft voeden, dan zal hij na enkele levens, als hij figuurlijk gesproken aan 'de poort van Nirvāna' staat, die zonder enige aarzeling openen, omdat hij zijn na hem strompelende medepelgrims op het Pad, niet eens meer opmerkt. Als hij levenslang zich bewust heeft afgewend van hun noden, dan is er niets in hem wat resoneert op die menselijke eigenschappen, waar hij afstand van genomen heeft.

Degene die wel oog had voor zijn minder ver ontwikkelde broeders echter, *kan* niet anders dan het *Nirmānakāya*-lichaam aannemen, omdat hij het mededogen zelf is, alleen gefocust op de ander en zijn eigen geluk nooit heeft nagestreefd. Dat *Nirmānakāya*-lichaam is nooit zijn doel geweest, maar is het middel om contact met zijn medepelgrims op het Pad te onderhouden. Zo iemand heeft levenslang zich beziggehouden met problemen en vraagstukken die hij zelf allang had opgelost, alleen maar opdat hij anderen daarmee kon helpen. Ook als zijn medemensen, vergeleken met hem, vervelend, onwetend, zeurderig

of zelfs wreed zijn, heeft hij hen getracht te inspireren. Vergelijk het met twee studenten in de wiskunde. Beiden zijn vergevorderd en kunnen met de moeilijkste formules werken. Eén van hen echter heeft altijd ook lesgegeven. Hij heeft zich ook beziggehouden met hoe je de eenvoudigste wiskundige principes aan kinderen van twaalf kan uitleggen. De ander heeft die kinderen nooit aandacht geschonken en op een gegeven moment zelfs niet meer opgemerkt. Als hem gevraagd zou worden de stelling van Pythagoras aan twaalfjarigen uit te leggen, dan kon hij dat niet. Hij had de middelen daar niet voor. In feite heeft hij zich geïsoleerd van andere wiskundigen. Hoe geleerd hij ook moge zijn, hij heeft meer weg van een dwaas op de heuvel, wiens genialiteit door niemand anders wordt opgemerkt dan enkel hemzelf.

Zo werkt het ook met spirituele groei. Zodra iemand alleen voor zichzelf spiritueel wil groeien, ontstaat hooguit een tijdelijke toestand van geestelijk geluk, een *fool's paradise*. Die toestand duurt net zo lang tot je de zelfzuchtige illusie van je doel beseft. Dan merk je hoe groot de afstand is geworden die je zelf hebt gecreëerd tussen de hele mensheid, de hele Kosmos en jezelf. Dan merk je dat je *alle* vermogens mist om samen te werken, samen te leven, wel en wee te delen, een rol in de samenleving te vervullen. Alleen het besef dat we allen één zijn, zorgt voor duurzame, harmonieuze groei. Alleen dan kan de totale mensheid stap voor stap, schrede voor schrede, het Pad vinden dat tot de oplossing van de grote problemen in de wereld leidt. Vandaar dat in de Orde van Wijsheid en Mededogen nooit de zelfontwikkeling prioriteit heeft. Het gaat er altijd om het geheel te verheffen.

Referenties

1. *Mattheüs*, hoofdstuk 22, 34-40.
  2. *De Bhagavad-Gītā*. Stichting I.S.I.S., Den Haag 1979, hoofdstuk 3, vers 35, blz. 73.
-

International Theosophy Conference 2016

Verdere stappen naar een kern van broederschap in de Theosofische Beweging

International Theosophy Conferences Inc. is een internationaal platform waar theosofische organisaties en studenten elkaar ontmoeten met de bedoeling elkaar te helpen om de theosofische leringen te verspreiden en de Theosofia een plaats te geven in de harten van de mensen, wereldwijd. Theosofen die ITC ondersteunen realiseren zich in toenemende mate dat hiervoor een kern van broederschap van de verschillende theosofische organisaties noodzakelijk is. Dit willen we bereiken door inzichten uit te wisselen en daardoor onderling vertrouwen op te bouwen. Afgelopen augustus, tijdens de ITC-conferentie in Santa Barbara, Californië zijn opnieuw grote stappen in die richting gezet.

Thema: sociale verantwoordelijkheid

De titel van de conferentie 'Theosophy and social responsibility – Applying the Head and Heart Teachings of H.P. Blavatsky' geeft aan dat met name de sociale verantwoordelijkheid van Theosofen centraal stond.

Dit jaar werd een programma ontwikkeld waarbij gezamenlijke studie centraal stond. Hiermee gaven de organisatoren (ITC-bestuur en ULT-loge Santa Barbara) gehoor aan de wens die de leden een jaar daarvoor hadden uitgesproken. Zij wilden graag met en van elkaar leren hoe *De Geheime Leer* te bestuderen. Tijdens de conferentie werden studies in studiekringen voorafgegaan door introducties over het

centrale thema sociale verantwoordelijkheid. Daarvoor was het inlezen van uitgezochte teksten noodzakelijk. De conferentie werd geopend op donderdagmiddag met het voorlezen van enkele passages uit de 'Brief van de Maha-Chohan'. Deze brief bevat actuele instructies over de verantwoordelijkheid van Theosofen. Een betere spirituele impuls bij de opening van de conferentie is niet denkbaar.

Onder leiding van president Eugene Jennings volgde een plenaire uitwisseling over de betekenis van de brief voor de Theosofische Beweging nu. Daarmee werd ieders focus op het thema gericht.

De volgende ochtend gaven drie sprekers vanuit hun eigen traditie hun visie op H.P.B.'s artikel 'Let every man

Kerngedachten:

» Theosofen kunnen van elkaar leren en daardoor betere medewerkers van de Loge van Wijsheid en Mededogen worden.

» Tijdens het ITC in Santa Barbara werd broederschap *geleefd*. Dat belooft veel voor de toekomst.

prove his own work'. Dit artikel is een 'must' voor iedereen die zich afvraagt welke taak Theosofen in de samenleving hebben. Deze introducties vormden de basis voor het verdere verloop van de conferentie.

Studeren in *De Geheime Leer*

Het ITC-platform staat voor kruisbestuiving; Theosofen kunnen van elkaar leren en daardoor betere medewerkers van de Loge van Wijsheid en Mededogen worden. Over de studie van *De Geheime Leer* valt beslist veel uit te wisselen, en dat bleek ook tijdens de conferentie. Martin Leiderman, de eerste spreker, bracht zijn lezing over de studie van de Stanzas als een avontuur, als een spannende zoektocht naar de kern van Blavatsky's meesterwerk. Hij gaf de uitrusting voor deze zoektocht aan: verbeelden (tekenen), verbinden (koppelen van onderdelen van *De Geheime Leer*) en analogieën leggen. Hij deed dat op een zo aanstekelijke manier dat bij velen het bezwaar dat *De Geheime Leer* zo moeilijk te doorgronden was, als sneeuw voor de zon verdween.

Vertegenwoordigers van Point Loma, Adyar en ULT vertelden elk hoe zij *De Geheime Leer* bestuderen. Dit leverde tips en *eye-openers* op die alle aanwezigen weer zullen meenemen naar hun lokale studiegroepen en loges.

Studiekringen

Tijdens ITC-conferenties is het de gewoonte dat deelnemers in kleine groepjes met elkaar in gesprek gaan. Dit jaar lag de nadruk op daadwerkelijk met elkaar studeren. Deelnemers konden studiemateriaal op de conferentiewebsite vinden en dit vooraf bestuderen. De teksten waren vooral afkomstig uit het werk van Blavatsky; daarnaast was er aanvullend materiaal van andere leraren, zoals Wadia en De Purucker. Door deze opzet was het mogelijk de focus op het thema te houden.

In het programma waren vier studiekepingen opgenomen. De eerste kring had als onderwerp 'De drie Grondstellingen' als inspiratiebron voor sociale verantwoordelijkheid. Hiermee werd de basis gelegd. Voor de overige drie studiekepingen konden deelnemers kiezen uit verschillende onderwerpen die in het licht van sociale verantwoordelijkheid en de theosofische leringen bestudeerd werden. Een greep uit het aanbod is: 'De invloed van Wijze wezens', 'Cycli, karma, reïncarnatie en verantwoordelijkheid', 'Geweldloosheid in actie'.

De deelnemers waren blij met de studiekepingen. Wel moet vermeld worden dat er zoveel onderwerpen waren, dat de uitwisseling tijdens de plenaire zittingen wat verbrokkeld

was. Wellicht dat in volgende versies van ITC-conferenties daar verbeteringen aangebracht kunnen worden, waardoor bij de plenaire onderdelen meer kruisbestuiving kan plaatsvinden.

Sociale verantwoordelijkheid in de praktijk

De conferentie werd afgesloten met een serie presentaties over sociale verantwoordelijkheid in de praktijk, geïnspireerd door de Theosofia. Voorbeelden uit verleden en heden kwamen aan bod, zoals de activiteiten van de Theosophical Order of Service die wereldwijd actief is en de vredesactiviteiten van Katherine Tingley, leider van The Theosophical Society Point Loma van 1896 tot 1929. Buiten de Point Loma-stroming is Tingley niet zo bekend. Haar werk voor vrede in de moeilijke eerste decennia van de vorige eeuw riep bij menig deelnemer positief verraste reacties op. Ook de presentatie over Gandhi's inspanningen, en de inspiratie die hij uit de Theosofie haalde, was zeer aansprekend. (Zie de vertaling hiervan in deze *Lucifer*.)

Ontspannen en verwerken

De organisatoren van de ULT Santa Barbara hadden in de avonduren enkele ontspannende en interessante zaken op het programma staan. Genoemd moet worden de presentatie van Russ Lewin over 'Astronomie en Meta-Astronomie' die door Herman C. Vermeulen van theosofisch commentaar werd voorzien, en een concert van klassieke Indiase muziek.

Broederschap ervaren

Tijdens pauzes en maaltijden zochten de deelnemers elkaar op en wisselden zij hun ervaringen uit. Zij herkenden in de ander hetzelfde universele ideaal. Tijdens het ITC in Santa Barbara werd broederschap geleefd. En dat belooft veel voor de toekomst. ITC zal in de komende jaren naast de jaarlijkse conferentie ook andere activiteiten ontwikkelen en ondersteunen die bijdragen aan kruisbestuiving tussen Theosofen. Met als doel altijd: het beter kunnen overbrengen van de theosofische leringen aan onze medemensen. Want de behoefte daaraan is groot!

Opmerking:

De presentaties die in Santa Barbara zijn gegeven, alsmede enkele studiekepingen, zijn op video vastgelegd en kunnen bekeken worden op livestream.com/blavatskyhouse of via <http://www.blavatskyhouse.org/videos>.

Vruchten van het ITC

Internationale Theosofische School in Brazilië

Witte tempel op 'Paraíso na Terra', Brazilië.

Het ITC (International Theosophy Conferences) is meer dan een jaarlijkse bijeenkomst. Omdat Theosofen van verschillende organisaties en uit verschillende landen elkaar leren kennen, ontstaan er onderlinge contacten en directe uitwisselingen van ideeën.

Zo verscheen in de vorige *Lucifer* de lezing van Chittaranjan Satapathy van de Theosofische Vereniging Adyar, die hij op de jaarlijkse Conventie had gehouden.⁽¹⁾ En in het lentenummer van 2016 van *Quest* – het tijdschrift van de Theosofische Vereniging (Adyar) in de VS – verscheen het artikel 'Esoteric Islam', dat daarvoor in onze Engelstalige *Lucifer* was verschenen.⁽²⁾ En zo waren de Leider van de Theosophical Society Point Loma, tevens vicepresident van het ITC, Herman C. Vermeulen, alsmede zijn collega Eugene Jennings, president van het ITC, uitgenodigd om op de 140e Internationale Conventie te Adyar een presentatie te geven. Beiden gaven ook een lezing in Santa Barbara bij de United Lodge of Theosophists.

Erwin Bomas heeft in juni een goed ontvangen lezing over de zeven Juwelen van Wijsheid gegeven voor Loge Witte Lotus te Antwerpen. Sabine Van Osta, president van de Belgische Theosofische Vereniging, had hierom gevraagd tijdens het ITC van 2015, waar beiden spreker waren.

Paraíso na Terra

Een bijzondere uitwisseling vond ook in juli 2016 plaats. Barend Voorham, lid van de TS Point Loma - Blavatskyhuis, was door Marcos Resende, de voorzitter van de Braziliaanse afdeling van de Theosofische Vereniging (Adyar), uitgenodigd voor het geven van vijf lezingen. Ze hadden elkaar ontmoet op het ITC van 2014 in Naarden. Er was enige tijd e-mailcontact, wat er uiteindelijk tot leidde dat Barend Voorham vijf lezingen kon geven.

De lezingen werden gegeven in het kader van de *Internationale Theosofische School*, die de Braziliaanse afdeling jaarlijks organiseert. Dit jaar was het thema 'Wees jezelf tot licht'. Van 20 tot en met 24 juli werd een vol programma georganiseerd.

Het vond plaats in *Paraíso na Terra*, een schitterend savannegebied aan het eind van een hoogvlakte op een uur rijden van de hoofdstad Brasília. Op dat terrein bevindt zich een grote zaal die *Mandala* wordt genoemd. Er is voldoende slaapgelegenheid voor de

Kerngedachten:

» Recent waren er een aantal zeer vruchtbare uitwisselingen van inzichten tussen verschillende theosofische organisaties.

» Een bijzondere gebeurtenis was de serie van vijf lezingen die Barend Voorham gaf tijdens de Internationale Theosofische School in Brazilië. Deze zomerschool wordt jaarlijks georganiseerd door de Theosofische Vereniging van Brazilië.

Deelnemers aan de Theosofische School, zomer 2016, van de Braziliaanse afdeling van de Theosophical Society Adyar.

ruim 120 mensen die tijdens de Theosofische School aanwezig waren. Op het terrein bevindt zich een witte tempel waar gemediteerd wordt of simpelweg wordt genoten van de schitterende zonsopgang of -ondergang. Interessant is het, dat hoewel dat nergens wordt aangegeven, de mensen bij die tempel niet of fluisterend met elkaar praten. Het ochtendgedeelte van de Theosofische School werd verzorgd door Fernando Torrijos, een Spanjaard die al 35 jaar in Boston woont en lid van de Theosofische Vereniging Adyar is. Fernando heeft jaren ervaringen met het begeleiden van psychiatrische patiënten, die hij helpt door hun meditatie te leren. Hij inspireerde de aanwezigen om met hem te mediteren.

's Middags gaf Barend zijn lezingen, die gebaseerd waren op de zeven Juwelen van Wijsheid, zeven sleutelgedachten die in de Point Loma-traditie sterk benadrukt worden. In de eerste lezing stond hij stil bij de drie Grondstellingen uit *De Geheime Leer*. En in de andere lezingen werden de zeven Juwelen van Wijsheid, die uitwerkingen van de Grondstellingen zijn, besproken. Na elke lezing werden door Barend drie – zeker niet altijd makkelijke – vragen gesteld, die vervolgens in groepen van vijftien à twintig mensen werden besproken. De openheid en het enthousiasme tijdens die workshops was bijzonder groot. Enkele

in de lezingen naar voren gebrachte ideeën bleken veel op te roepen. Daarover werd diep nagedacht.

Verdere samenwerking

Paraíso na Terra is een schitterend gebied; een uitstekende plek om ook na de lezingen met elkaar van gedachten te wisselen. Tijdens de uitstekende vegetarische maaltijden, vaak samengesteld uit groenten en fruit die op het terrein verbouwd worden, vonden geanimeerde gesprekken plaats. Vele Braziliaanse Theosofen wisten überhaupt niet dat er een Point Loma-tak in de Theosofie bestond. Er werd gesproken over hoe je het best de Theosofia kunt leren uitdragen. Dat laatste is heel belangrijk. Verheugend was het dan ook, dat op zaterdag een groep van ongeveer 25 jongeren arriveerde. Zij hadden hun eigen bijeenkomst georganiseerd. Ze hadden sommige sprekers uitgenodigd om een lezing te geven bij een van de watervallen op het terrein.

Barend Voorham had een stapel speciaal voor deze gelegenheid vervaardigde Portugese *Lucifers* meegenomen, die werkelijk in *no time* 'uitverkocht' waren.⁽³⁾ Zelf kreeg hij een stapel tijdschriften en boeken mee die door de Theosofische Vereniging van Brazilië in eigen drukkerij worden gedrukt.

Er zijn vele contacten gelegd. Er is een gegroeid besef van verbondenheid en samenwerking ontstaan. Al onmiddellijk na de Theosofische School werden door de aanwezigen gedachten verspreid. Zo vermeldde een Theosoof uit Rio de Janeiro in zijn wekelijkse column in een krant, de vragen die na de lezingen besproken werden en vroeg zijn lezers hun antwoorden te geven. Barend Voorham werd uitgenodigd voor een interview bij een televisiezender. Het was de bedoeling dat deze zender ook de lezingen zou uitzenden, maar door een communicatiestoornis waren de eerste drie lezingen niet goed opgenomen. Die zijn in oktober nog een keer in het Blavatskyhuis in Den Haag opgenomen en naar Brazilië gezonden. Daarbij waren ook enkele in Nederland wonende Brazilianen aanwezig, die op deze manier in contact met de Theosofie kwamen. Het bewijst maar weer het oude adagium: samenwerking maakt sterk. Naarmate Theosofen over heel de wereld zich

meer en hechter in hun hart en hoofd verenigen, zal de Theosofia een veel grotere invloed op de wereldbevolking kunnen uitoefenen.

De contacten tussen het Blavatskyhuis en de Theosofen in Brazilië zijn veelbelovend en zullen wellicht in de nabije toekomst tot nog intensievere samenwerking leiden.

Referenties

1. Chittaranjan Satapathy, 'Mededogen in verschillende spirituele tradities'. Artikel in *Lucifer*, jaargang 38, oktober 2016, blz. 77-80.
  2. *Quest*, Spring 2016, www.theosophical.org/publications/questmagazine/3889.
  3. De digitale versie van deze *Lucifer* staat op www.blavatskyhouse.org.
-

Uw Vragen

Opvolging van Leiders, en de Esoterische School

De heer B. Aalders stuurde ons de volgende vragen toe naar aanleiding van het artikel 'De Theosophical Society Point Loma: wie zijn we, wat is onze missie en waar staan we nu?' in *Lucifer* nummer 2-2016. Achter elke vraag staat ons korte antwoord.

Redactie

Vraag

Na de plotselinge dood van de heer G. de Purucker heeft de heer A.L. Conger de heer G. de Purucker als leider opgevolgd.

Wie of wat bepaalt nu in dit geval, wie in de hiërarchie in aanmerking komt als de opvolger van de Leider van de Theosophical Society?

Antwoord

In dit geval heeft G. de Purucker als

Leider instructies achtergelaten hoe het Kabinet moest optreden. Het Kabinet heeft overeenkomstig zijn instructies gehandeld.

Vraag

Is er een reden bekend waarom in 1947 de Esoterische School door de heer A.L. Conger gesloten werd?

Antwoord

Op hetzelfde moment dat de leden van de Esoterische School (ES) zich niet overeenkomstig de ES-gelofte gedragen, kan er niets anders gedaan worden dan de ES te sluiten.

Vraag

Hoe kun je werken aan een onzelfzuchtige esoterische mentaliteit met als belangrijkste doel het Mededogen,

zonder een zuivere Esoterische School als achterliggende structuur?

Antwoord

Dat kan ook niet. Maar met de Esoterische School wordt dan niet zozeer op de uiterlijke school gedoeld, maar op de innerlijke school. Die innerlijke school is de achterliggende structuur. Er is namelijk een groot verschil tussen lid zijn van een uiterlijke school en het hebben en uitdragen van een bepaalde mentaliteit. Men kan de juiste mentaliteit hebben zonder lid te zijn van een uiterlijke school. Als men de juiste mentaliteit heeft, is men altijd verbonden met de school op het innerlijk gebied.

Boekbesprekingen

Originele versie *The Esoteric Tradition* weer in druk

Online-project theosofische literatuur vordert gestaag

In de jaren dertig van de vorige eeuw maakte Gottfried de Purucker, de vierde Leider van The Theosophical Society, een groot aantal van zijn lezingen geschikt voor publicatie. Als geen ander wist hij de theosofische leringen, zoals die waren gegeven door H.P. Blavatsky, voor een groot publiek toegankelijker te maken met een heldere, gedoseerde uitleg. Zijn werken, waarin de lezer/student de gelegenheid krijgt om telkens zelf een stapje te zetten in het ontsluiten van de esoterische sleutels die in de leringen besloten liggen, tonen alle kenmerken van een groot spiritueel Leraar.

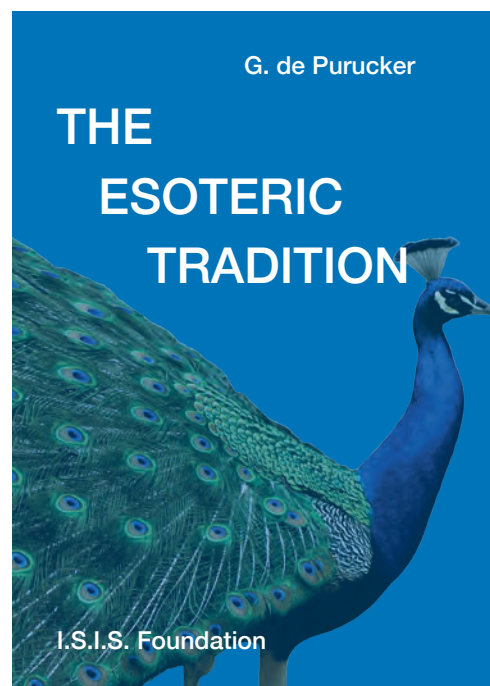
De stroom aan theosofische literatuur van 'GdeP' die in die tijd verscheen, was ongekend. Gottfried de Purucker laat in zijn voorwoord van *The Esoteric Tradition*, die voor het eerst in 1935 verscheen, een beetje doorschemeren onder hoeveel tijdsdruk hij en zijn toegewijde team van medewerkers stonden bij het persklaar maken van dit boek. In dit omvangrijke werk behandelt GdeP een breed scala aan leringen, van geboorte en dood van werelden en de relatie van de mens tot deze werelden, tot de wegen die leiden naar definitieve spirituele verlichting. In zijn voorwoord benadrukt hij met name het universele karakter van de leringen.

De reden voor de snelheid waarmee De Purucker zijn werk beschikbaar maakte, laat zich raden. De wereld verkeerde in een crisis; er was dringend behoefte aan kennis over de lichtzijde van de Natuur.

De huidige situatie in de wereld maakt die behoefte voor de nu levende generaties beslist niet minder. Stichting I.S.I.S. heeft daarom het initiatief genomen om de theosofische literatuur van Gottfried de Purucker en zijn voorganger Katherine Tingley online geheel toegankelijk te maken. Daarnaast komen de werken ook weer in drukvorm beschikbaar. *Allemaal in hun oorspronkelijke, door de schrijver geautoriseerde versie.*

De gedrukte versie van *The Esoteric Tradition* verschijnt daarom nu in de door Gottfried de Purucker zelf uitgebrachte editie van 1940. Stichting I.S.I.S. hecht eraan, te wijzen op de praktische en ethische redenen om de woorden van een theosofisch Leraar na zijn overlijden onaangetast te laten. De Leraar kan niet meer reageren. De – wellicht versluierde – boodschap van de Leraar kan met elke wijziging worden verminkt, hetgeen de lezer verhindert om zijn eigen mening te vormen en onafhankelijk de dieper liggende waarheden te ontdekken. En de leerling die meent het beter – of korter – te kunnen zeggen, heeft nog alle gelegenheid om dat op eigen titel te doen. Dit alles mag wat belerend klinken, maar er bestaat een Nederlandse versie van *The Esoteric Tradition* die inhoudelijk meer dan gehalveerd is. Stichting I.S.I.S., de werkorganisatie van The Theosophical Society Point Loma-Blavatskyhouse, biedt de lezer/student uitsluitend onversneden Theosofie.

Wie online wil lezen/studeren, kan de werken van Gottfried de Purucker en Katherine Tingley vinden via zowel de Nederlandstalige site www.stichtingisis.org als de Engelstalige site www.blavatskyhouse.org.

Momenteel vindt u daar gratis te downloaden van Gottfried de Purucker: *The Esoteric Tradition*, Vol. I en II, 2nd edition 1940; *Golden Precepts*, 2nd edition 1938; *Man in Evolution*, 1st edition 1941; *The Masters and the Path of Occultism*, 1st edition 1939 en *Occult Glossary*, 1st edition 1933.

En van Katherine Tingley: *The Gods Await*, original edition 1926; *The Mysteries of the Heart Doctrine*, original edition 1902; *Theosophy: the Path of the Mystic*, 2nd edition 1922; *The Travail of the Soul*, original edition 1927; *The Voice of the Soul*, original edition 1928; *The Wine of Life*, original edition 1925 en *The Wisdom of the Heart*, Point Loma Publications 1978.

Voor het downloaden wordt gebruikgemaakt van het programma 'hightail'. Het 'registreren' of 'sign up' is niet noodzakelijk. De rode knop 'downloaden' volstaat.

In *Lucifer* zullen we u regelmatig op de hoogte houden van nieuw toegevoegde werken op deze sites en nieuw gedrukte edities. De gedrukte editie van *The Esoteric Tradition* is vanaf nu te bestellen via deze sites en ook te koop of te bestellen bij de boekentafels tijdens de lezingen in Den Haag en andere steden. De prijs bedraagt € 49,- voor twee delen (ruim 1750 pagina's).

Plato en zijn betekenis voor onze tijd

Glasheldere visie op Plato nu in modern Nederlands

Plato is één van de Wijzen uit de antieke wereld (geboren in 427 voor onze jaartelling) die ook in onze tijd nog algemene bekendheid geniet. Althans, bij naam. De inhoudelijke betekenis van het werk van Plato, de Ingewijde, is ook voor de weinigen die zich er serieus in verdiepen nog moeilijk genoeg. Toch is Plato buitengewoon interessant, en niet alleen om zijn nog altijd prikkelende dialogen over bijvoorbeeld de ideale samenleving zoals die in *De Staat* zijn te vinden. Plato onderwees de Theosofie van oud-Griekenland, zo schrijft Gottfried de Purucker in het eerste hoofdstuk van *Grondslagen der Esoterische Wijsbegeerte*. Daarbij kunnen we aantekenen dat Plato, zoals elk spiritueel Leraar, zijn esoterische kennis niet rechtstreeks gaf maar in een aantal door de student te doorgronden sluiers verpakte.

Die kennis is van alle tijden en, zoals we bij de bespreking van GdeP's *The Esoteric Tradition* opmerkten: als de mensheid in crisis verkeert, is er dringend behoefte aan kennis over de lichtzijde van de Natuur.

De jaren veertig van de vorige eeuw vormden zonder twiifel een periode van crisis. In die jaren werkte de bekende Nederlandse astronoom en Theosoof Herke Groot aan een publicatie over Plato, waarvoor hij in de oorlogsjaren veel inspiratie opdeed in een besloten 'Plato-kring' in Laren. In 1947 verscheen bij uitgeverij Meulenhoff in Amsterdam zijn boek *Plato en zijn betekenis voor onze tijd*. Het geeft vanuit theosofisch perspectief gezien een glashelder inzicht in het werk van Plato. Met name het Pad binnenwaarts, dat voert naar het kennen van het Zelf, in de Theosofie ook wel Ātma-Vidyā genoemd, beschrijft Groot uitgebreid. Hij legt zeer duidelijk uit wat de overeenkomsten zijn tussen de betekenis van de bewoordingen die Plato daarvoor kiest en de betekenis van met name de Sanskrit termen zoals Ātma-Vidyā die de Theosofie in onze tijd ook gebruikt om universele kennis te verwoorden. De bekende allegorie van de grot van Plato krijgt bij Groot hiermee ook nog meer duidelijkheid. Voor belangstellenden in de Theosofie – bijvoorbeeld zeker voor studenten van de cursussen Anders Denken en Levenswijsheid – is dit boek een absolute aanrader.

Het werk van Herke Groot is geschreven in de oude spelling en is al sinds lang niet meer verkrijgbaar. Daarom heeft Stichting I.S.I.S. besloten tot een nieuwe uitgave: *Plato en zijn betekenis voor onze tijd*. De tekst is aange-

past aan de hedendaagse Nederlandse schrijfwijze. Het plechtstatige taalgebruik in de citaten van Plato en zijn collega's is gehandhaafd om het karakter daarvan te behouden. De tekst wijkt dus uitsluitend op het punt van de moderne schrijfwijze af van het origineel.

In maart 2017 is de lezingencyclus in het Blavatskyhuis ook gewijd aan Plato. De vier lezingen over Plato en zijn betekenis voor onze tijd worden in de andere steden samengevat tot één lezing.

Plato en zijn betekenis voor onze tijd is vanaf nu te koop of te bestellen bij de boekentafels en op de site www.stichtingisis.org. De prijs bedraagt € 20,-.

Onze huidige economische orde voorbij

Van een materialistische naar een spirituele economie

In het vorige nummer van *Lucifer* stond een aankondiging van de publicatie *Onze huidige economische orde voorbij*. Van een materialistische naar een spirituele economie, geschreven door Ben Landsbergen. De publicatie is inmiddels gereed.

Heeft u zich weleens afgevraagd op welke uitgangspunten onze huidige economische orde is gebaseerd? Een belangrijke vraag, omdat we dagelijks met de gevolgen van het huidige systeem worden geconfronteerd.

Deze publicatie start met een kritische analyse van ons huidige economische stelsel. Wat is (het doel van) economie? Welke mensvisie is gangbaar in de economische wetenschap? Daarna komen de ideeën achter de volgende kernbegrippen uit de economie aan bod: schaarste en bezit, grenzeloze groei, concurrentie, vrije markt- en markt-evenwicht, productiefactoren, prijs en prijsmechanisme, en geld. Het is belangrijk om een analyse te maken van deze onderwerpen, omdat ze momenteel in maatschappelijke discussies veelal als vanzelfsprekendheden worden beschouwd.

Deze begrippen worden tevens belicht vanuit de Theosofie. De Esoterische Wijsbegeerte of Theosofie wordt omschreven als de synthese van wetenschap, filosofie en religie. Met een dergelijke benadering wordt een brede analyse gemaakt van ons huidige economische systeem,

waarbij behalve wetenschappelijke tevens filosofische en religieuze aspecten aan bod komen.

Een apart hoofdstuk behandelt de contouren van een spirituele maatschappij, en dus ook van een economie gebaseerd op theosofische uitgangspunten.

Naast de gangbare opvattingen binnen de economische wetenschap, inclusief hun consequenties, komen diverse economische ontwikkelingen, initiatieven en ideeën die uitgaan van een ander economisch model aan de orde. Binnen de economische wetenschap zijn allerlei hoopvolle ontwikkelingen gaande.

Deze publicatie is bedoeld voor degenen die ervan overtuigd zijn dat wij gezamenlijk in staat zijn een veel betere toekomst voor de mensheid en de planeet aarde in zijn totaliteit te creëren. Een groeiende groep mensen heeft inmiddels de overtuiging dat de heersende (materialistische) opvattingen op economisch vlak tekortschieten bij het oplossen van vraagstukken, bijvoorbeeld op het gebied van een eerlijke welvaartsverdeling, economische groei en milieuvervuiling. Maar hoe richten we onze samenleving dan in? Dit boek bevat diverse ideeën over hoe onze samenleving eruit zou kunnen zien als wij het huidige economische model achter ons kunnen laten.

Dit boek is gratis te downloaden van de website van Stichting I.S.I.S. Deze publicatie is ook in druk verkrijgbaar en de prijs bedraagt € 17,50.

Activiteiten Agenda

Lezingen in januari en februari 2017

Wijs geboren worden én sterven

Wij kunnen onze reïncarnatie zelf sturen! We kunnen wijs geboren worden en wijs sterven!

In deze serie lezingen bekijken we hoe het proces van oorzaak en gevolg werkt bij reïncarnatie. Daarbij stellen we de vraag: werkt karma ook in de periode tussen twee levens, dus gedurende onze dood?

Een tweede belangrijke vraag gaat over de medisch-technische mogelijkheden die we elk jaar zien toenemen. De Theosofia, de Universele Wijsheid, biedt de sleutels om die op hun waarde te schatten en er zelfstandig over na te denken. Als we doorzien dat elk wezen in de kern eeuwig leeft, en we in elke incarnatie de grondslagen leggen voor de volgende incarnaties, kunnen we inderdaad wijze besluiten nemen over alle tegenwoordige medische mogelijkheden, zoals klonen, het veranderen van het DNA van embryo's, en (rondom onze stervensfase) over euthanasie, palliatieve sedatie en de behandeling van mensen in coma. In de laatste lezing van de serie gaan we in op de vraag wat een cultuur of volk eigenlijk is, gezien vanuit reïncarnatie, dus gezien vanuit de spirituele EENHEID van de hele mensheid. Het antwoord dat we hierop geven, heeft enorme consequenties voor de manier waarop we onze huidige wereldproblemen aanpakken. De Theosofia is principieel én actueel.

DEN HAAG:

- 04 januari 2017 Ons leven: schakel in een keten?
- 11 januari 2017 Werkt karma na onze dood?
- 18 januari 2017 Medisch ingrijpen in geboorte en dood
- 25 januari 2017 Reïncarneren volken en culturen?

Grote Wijzen over grote ideeën

In deze lezingen onderzoeken we de innerlijke en praktische betekenis van de grote ideeën van spirituele Leraren als Gautama de Buddha, Lao-tse, Nāgārjuna uit India, Jezus, en Tsongkhapa uit Tibet. Al deze grote Wijzen brachten hun medemensen de Theosofia, de *Universele Wijsheid*, zij het altijd gekleed in een vorm die paste bij

de cultuur en de tijd waarin zij leefden. Onze huidige grote religies en filosofieën hebben alle hun oorsprong in de Theosofia. Deze bron van wijsheid is zo oud als wij ons maar kunnen voorstellen.

Periodiek pogen de grote Wijzen geschikte gedeelten ervan door te geven aan hun medemensen, die immers grote behoefte hebben aan antwoorden op hun levensvragen: op hun vragen over God en Goden, deugd, de zin van het leven en mededogen. Deze vier lezingen gaan over zeer actuele onderwerpen, denkt u maar aan de directe gevolgen die deze grote ideeën hebben op de toepassing van mensenrechten.

DEN HAAG:

- 01 februari 2017 Gautama de Buddha over God en Goden
- 08 februari 2017 Lao-tse en Nāgārjuna over Deugd
- 15 februari 2017 Jezus en Tsongkhapa over Zelfopoffering en Nirvāna
- 22 februari 2017 Alle wereldreligies over Mededogen

OVERIGE STEDEN:

- 06 januari 2017 in Amsterdam
- 10 januari 2017 in Arnhem
- 18 januari 2017 in Leiden

Plato: stichter van een Mysteryschool *Zijn betekenis voor onze tijd*

Plato is nog altijd een van de beroemdste en meest gelezen filosofen. Hij schuwde niet de grote levensvragen te behandelen. In zijn dialogen staat steeds de zoektocht naar het Schone, het Ware en het Goede centraal.

Twee en een half millennium verder is deze zoektocht voor velen nog onbeantwoord. Veel mensen verliezen zich in de drukte van alledag en worden geleefd door de uiterlijke realiteit. Depressiviteit komt steeds meer voor ondanks de 'vooruitgang van de moderne maatschappij'. Sommige mensen zijn zelfs cynisch geworden ten opzichte van de mogelijkheid of we überhaupt antwoord kunnen vinden op levensvragen. Is waarheid wel te vinden? Bestaat er universele goedheid of rechtvaardigheid? Is er een oorsprong en bestemming van de mens aan te wijzen?

Kortom, in deze tijd worstelen we nog altijd met de vragen die Plato stelde. Zijn antwoorden zijn echter voor een groot deel verborgen gebleven. Plato's dialogen staan vol met metaforen, mythen en mystiek. Bewust, omdat Plato, als ingewijde in de Mysteryën van het oude Griekenland, gebonden was aan geheimhouding. De leringen uit de Mysteryescholen, die een volledig antwoord op levensvragen bieden, vertrouwde hij alleen aan zijn directe leerlingen toe binnen de muren van zijn Academie.

Vanaf 1875 is er echter veel meer van deze kennis publiekelijk gemaakt. Daarmee kunnen we de boodschap van Plato opnieuw bekijken en leren begrijpen en wordt de betekenis ervan, voor onze tijd, helder. Zijn leer biedt licht op actuele zaken van politiek tot onderwijs, van liefde tot recht, van kennis tot deugd.

OVERIGE STEDEN:

08 januari 2017 in Eindhoven
11 januari 2017 in Middelburg
17 januari 2017 in Utrecht
24 januari 2017 in Rotterdam
03 januari 2017 in Amsterdam
07 januari 2017 in Arnhem
15 januari 2017 in Leiden

Evoluerende goden, mensen en dieren

Wij mensen leren, groeien door studie, nadenken en ervaringen. Groei betekent dat de krachten en potenties die in ons bewustzijn aanwezig zijn, naar buiten worden gebracht. Een ander woord hiervoor is evolutie.

Is het zo dat alle wezens evolueren? Dat hoger ontwik-

kelde dieren zoals zoogdieren en vogels leren, kunnen we eenvoudig vaststellen omdat hun bewustzijn op de onze lijkt. Maar doen lagere dieren, planten en eencelligen dat ook? En de minerale en atomaire wezens? Zo ja, waartoe leidt dan hun evolutie? En houdt deze groei op bij het mensenrijk?

Nee, er zijn grenzenloze mogelijkheden. Er zijn ook wezens die net zoveel verder ontwikkeld zijn ten opzichte van mensen, als wij verder ontwikkeld zijn vergeleken bij dieren. Die wezens kunnen we goden noemen. Evolueren zij ook?

Is er een relatie tussen de evolutie van dieren, mensen en goden? Evolueren ze allen los van elkaar?

Nee, de alom aanwezige uniformiteit in de kosmos heeft als oorzaak dat alle wezens, ver of minder ver ontwikkeld, voortkomen uit dezelfde Bron. Eenheid is daarom de grondslag van alle evoluerende goden, mensen en dieren. Deze gedachte zullen we in deze lezing uitwerken. Welke relaties hebben wij mensen met de lagere wezens, en met de goden? Meer begrip hiervan doet ons heel anders met onze medewezens omgaan.

OVERIGE STEDEN:

05 februari 2017 in Eindhoven
08 februari 2017 in Middelburg
21 februari 2017 in Rotterdam

Ga naar www.stichtingisis.org
voor het complete lezingenoverzicht

Colofon

Redactie: Barend Voorham,
Henk Bezemer, Bianca Peeters,
Rob Goor, Erwin Bomas, Bouke van
den Noort

Eindredactie: Herman C. Vermeulen

Redactieadres: Joke de Jong-van Wijk,
Mosselkreekstraat 53,
4335 TG Middelburg,
Tel. 0118-436394
(b.g.g.: 070 - 346 15 45)
e-mail: lucifer.red@stichtingisis.org

Reacties: De redactie houdt zich het
recht voor om ingekomen stukken te
selecteren en in te korten.

Abonnementen: kunnen op ieder
gewenst tijdstip ingaan, gelden voor
het hele kalenderjaar en worden
automatisch verlengd, indien ze niet
voor 1 december van het lopende
abonnementsjaar schriftelijk zijn
opgezegd. Dit is niet van toepassing op
cadeau-abonnementen.

Abonnementsprijzen:
Papieren abonnement
€ 26,50 voor 6 nummers (1 jaargang),
losse nummers € 4,60
Digitaal abonnement
€ 15,00 voor 6 nummers (1 jaargang),
losse nummers € 2,50
Prijswijzigingen voorbehouden,
IBAN: NL19TRIO0786911905

Uitgeverij: Stichting I.S.I.S.,
Blavatskyhuis, De Ruyterstraat 72-74,
2518 AV Den Haag, tel. 070-346 15 45,
fax 070-345 24 67
e-mail: lucifer.red@stichtingisis.org
internet: www.stichtingisis.org
Aanvragen van *Lucifers* kan ook via het
contactformulier op deze site.
ISSN 1382-2942

© Stichting I.S.I.S.

Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd of openbaar gemaakt in enige
vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch,
mechanisch, door fotokopieën, opnamen of
enige andere manier, zonder voorafgaande
toestemming van de uitgever.

Stichting I.S.I.S.

De naam I.S.I.S. staat voor
International Study-centre for
Independent Search for truth.

Het doel van Stichting I.S.I.S. is het
vormen van een kern van Universele
Broederschap, door het bestuderen
en verspreiden van kennis over de
geestelijke achtergrond van mens en
kosmos, vrij van dogmatiek.

Stichting I.S.I.S. doet dit via cursussen,
lezingen, ondersteuning bij waarheids-
onderzoek, het uitgeven, verkopen en
uitlenen van boeken en tijdschriften,
en het stimuleren van de praktische
toepassing van die kennis.

Stichting I.S.I.S. is per definitie
boven-religieus en boven-politiek,
en ontvangt geen overheidssubsidie.
Alle werkzaamheden van Stichting
I.S.I.S. worden verricht op basis van
vrijwilligheid. De organisatie kent geen
betaalde functionarissen.

Stichting I.S.I.S. is niet verantwoordelijk
voor enigerlei verklaring of mening, die
in dit blad wordt gepubliceerd, tenzij
dit uitdrukkelijk wordt vermeld.

Stichting I.S.I.S. is een algemeen nut
beogende instelling, ANBI nummer:
50872. Zie voor de mogelijkheid om de
stichting financieel te steunen:
www.anbi.nl.

Stichting I.S.I.S.

Centraal in het werk van Stichting I.S.I.S. staan de volgende uitgangspunten:

1. De essentiële eenheid van al het bestaande.
2. Op grond daarvan: broederschap als feit in de natuur.
3. Respect voor ieders vrije wil (gebruikt vanuit deze gedachte van universele broederschap).
4. Respect voor ieders vrijheid de eigen levensvisie op te bouwen.
5. Ondersteuning geven bij het opbouwen en verdiepen van de eigen levensvisie en bij het toepassen ervan in de praktijk van het leven.

Waarom dit tijdschrift *Lucifer* heet

Lucifer betekent letterlijk Licht-brenger.

Iedere cultuur in Oost en West heeft zijn lichtbrengers: inspiratoren die de aanzet geven tot geestelijke groei en maatschappelijke vernieuwing. Zij stimuleren de mens tot zelfstandig denken en leven in besef van broederschap.

Altijd worden ze tegengewerkt en belasterd door de gevestigde orde. Altijd zijn er mensen die zich daardoor niet laten afschrikken en hun wijsheid onbevooroordeeld benaderen en onderzoeken.

Voor hen is dit tijdschrift bedoeld.

“... de titel die voor ons tijdschrift werd gekozen, slaat evenzeer op goddelijke ideeën als op de rebellie van de held in Miltons *Paradise Lost* ...

Wij werken voor ware Religie en Wetenschap, vóór feiten en tegen verzinsels en vooroordeel. Het is onze plicht – net als die van de natuurwetenschap – licht te werpen op natuurfeiten die tot nu toe waren gehuld in de duisternis van de onwetendheid ... Maar de natuurwetenschap is maar één aspect van Wetenschap en Waarheid. De wetenschap van de ziel en van de ethiek, oftewel de Theosofie, de kennis van goddelijke waarheid, is nog veel belangrijker ...”

(Helena Petrovna Blavatsky in het eerste nummer van *Lucifer*, september 1887)